

Participatieboek Definitief CONCEPT Versie 8

Randvoorwaarden en criteria voor geschikte gebieden voor windmolens en zonnenvelden in de Kromme Rijnstreek

Januari 2021

Femke Batterink, gemeente Utrechtse Heuvelrug
Bregje Tettelaar en Jelger Takken, gemeente Houten
Wim Haver, Sarah Coemans, gemeente Bunnik
Edwin van Dorp, gemeente Wijk bij Duurstede

Inhoud

1. Inleiding
2. Hoe hebben we inwoners en stakeholders benaderd?
3. Resultaten onderzoek via website Energie-krommerijn-praatmee.nl
4. Resultaten online avonden met inwoners op 10 en 14 december
5. Resultaten online bijeenkomst met stakeholders op 17 december
6. Voorstel randvoorwaarden en criteria

Bijlagen

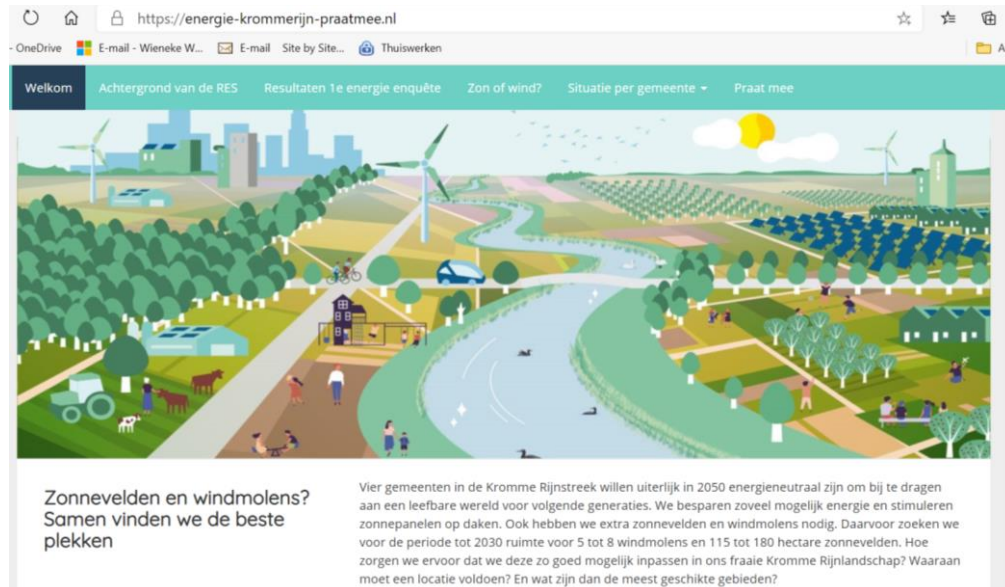
1. Opzet randvoorwaarden en criteria mee gestuurd bij uitnodiging
2. Rapportage SIR Onderzoek zonnevelden en windmolens Kromme Rijnstreek
3. Antwoorden op open vragen Zon en Wind op de website
4. Lijst aanwezige bijeenkomst stakeholders 17 december
5. Verslag stakeholder bijeenkomst 17 december
6. Ruwe verslagen en chats 17 december
7. Ruwe verslagen en chats 10 en 14 december
8. Vormen van Lokaal eigendom (Energiecoop)

1. Inleiding

In de maand december 2020 zijn inwoners en stakeholders van de Kromme Rijnstreek betrokken bij het vormgeven van randvoorwaarden en criteria voor zoekzones voor windmolens en zonnevelden. Inwoners en stakeholders zijn via nieuwsberichten, sociale media en publicaties in kranten uitgenodigd om mee te denken door mee te doen aan een online onderzoek via de website <https://energie.krommerijn-praatmee.nl>. Ook konden inwoners met vertegenwoordigers in gesprek en vragen stellen tijdens twee online gespreksavonden op 10 en 14 december. Via een e-mail zijn bovendien 160 stakeholders uitgenodigd voor deelname aan een online bijeenkomst op 17 december. De resultaten van het online onderzoek en de bijeenkomsten delen we met u in dit participatieboek. Op basis van de resultaten worden de randvoorwaarden en criteria voor opwek van energie door windmolens en zonnevelden verder uitgewerkt en wederom inhoudelijk besproken met inwoners en stakeholders. Uiteindelijk zullen de zoekzones die hieruit volgen namens de Kromme Rijnstreek ingebracht worden in de Regionale Energie Strategie U16, waar de streek deel van uit maakt.

2. Hoe hebben we de inwoners en stakeholders geïnformeerd en benaderd?

De inwoners zijn op diverse manieren geïnformeerd en gevraagd om mee te denken over goede randvoorwaarden en criteria voor zonnenvelden en windmolens. Zo kon iedereen meedoen aan een online onderzoek die was ingericht op de website <https://energie-krommerijn-praatmee.nl>. Op die website staat ook uitgebreide achtergrondinformatie en informatie over de situaties van de afzonderlijke gemeenten.

2.1 Nieuwsbericht op gemeentepagina's

Om inwoners te vragen om mee te denken is er in de 1^e week van december 2020 in de huis-aan-huisbladen een artikel verschenen met de oproep om een bijdrage te leveren. (Zie voorbeeld hieronder). In eerste instantie is verzocht zo mogelijk voor 14 december te reageren. Half december is gecommuniceerd dat de reactiemogelijkheid nog open zou staan tot en met 31 december. Als voorbeeld: gemeente Houten heeft op 3, 10 en 17 december een oproep gepubliceerd in het Gemeentenieuws. Het huis-aan-huisblad wordt bij 22.000 huishoudens bezorgd.

Praat mee: Welke locaties zijn geschikt voor zonnenvelden en windmolens?

Vier gemeenten gaan op zoek naar geschikte locaties voor zonnenvelden en windmolens in de Kromme Rijnstreek. We bepalen eerst samen waar een locatie aan moet voldoen? U kunt uw mening geven via: www.energie-krommerijn-praatmee.nl. In januari kunt u meepraten over specifieke locaties.

Zorgen over het klimaat
De gemeenten Houten, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede willen uiterlijk in 2050 energieneutraal zijn om bij te dragen aan een beter klimaat voor de volgende generaties. Naast energiebesparing en 'zon op het dak' zijn ook 5 tot 8 extra windmolens nodig en 115 tot 180 hectare zonnenvelden. De gemeenten dragen daarmee ook bij aan de Regionale Energie Strategie van de regio U16. Eerder hielden drie van de vier gemeenten een enquête over het opwekken van duurzame energie. Ruim 2300 mensen deden mee. De uitkomsten zijn verwerkt in randvoorwaarden en criteria voor zonnenvelden en windmolens. Deze leggen de gemeenten nu aan iedereen voor. Via: <https://www.energie-krommerijn-praatmee.nl> kan iedereen meedoen.

Gesprekken op donderdag 10 en maandag 14 december
Wilt u online in gesprek en hierover vragen stellen? De gemeenten organiseren op donderdag 10 en maandag 14 december online gesprekken. U kunt in gesprek met vertegenwoordigers van de gemeenten en eventueel andere partners. Meepraten kan uitsluitend als u zich van te voren, uiterlijk drie werkdagen voor het gesprek, aanmeldt en registreert via de genoemde website. Deelnemers ontvangen dan een uitnodiging met link voor een gesprek.

In januari locaties zoeken
Met de uitkomsten van de inbreng deze maand, gaan de gemeenten op zoek naar geschikte locaties voor zonnenvelden en windmolens. In januari 2021 kunt u deze in zien en erover mee te praten. Iedereen die hierover mee wil praten, kan zich registreren via: <https://www.energie-krommerijn-praatmee.nl>. U ontvangt dan een uitnodiging.

In februari: bod 16 gemeenten voor RES
De zoektocht van de vier gemeenten maakt deel uit van de Regionale Energie Strategie (RES). Hiervoor brengen zestien gemeenten in de regio, samen met vier waterschappen en de provincie Utrecht, kansrijke locaties voor zonnenvelden en windmolens in beeld voor het Rijk. Of er op een locatie uiteindelijk werkelijk windmolens of zonnenvelden komen, besluit de gemeenteraad van de betreffende gemeente. Ook daarover zijn dan mogelijkheden mee te denken.

Meer weten?
<https://www.energie-krommerijn-praatmee.nl>

Publicatie van gemeente Utrechtse Heuvelrug. Ook andere gemeenten publiceerden op de gemeentepagina.

2.2 Persbericht en interview door twee wethouders

Er is een [persbericht uitgegaan](#) (klik op de tekst voor de link) naar diverse media dat op 2 december onder meer is overgenomen door [het Algemeen Dagblad](#) (klik op de tekst voor de link).

Praat mee: welke locaties zijn geschikt voor zonnevelden en windmolens?

30 november 2020

Met uw inbreng gaan vier gemeenten op zoek naar geschikte locaties voor zonnevelden en windmolens in de Kromme Rijnstreek. Eerst bepalen we samen: waar moet een locatie aan voldoen? Voor dit onderzoek kunt u uw mening geven via www.energie-krommerijn-praatmee.nl. Daarna is er in januari 2021 gelegenheid om over specifieke locaties mee te praten. Welke zijn de beste?

<https://www.ad.nl/utrecht/waar-moeten-de-windmolens-en-zonnevelden-komen-br>

Waar moeten de windmolens en zonnevelden komen?
Inwoners Kromme Rijn zoeken mee (maar de raad beslist)

Vier gemeenten uit de Kromme Rijnstreek gaan inwoners vragen [mee te zoeken naar geschikte locaties voor windmolens en zonnevelden](#). De vier denken aan vijf tot acht extra windmolens en 115 tot 180 hectare aan zonnevelden. Dat klinkt mooi, maar uiteindelijk beslissen de vier lokale gemeenteraden over de locaties.

Bernie van Unen 02-12-20, 07:16 Laatst update: 15:00 Bron: UPDATE

4 2

De inspanning van de gemeenten Houten, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede om burgers te betrekken bij de energietransitie heeft één groot doel: klimaatneutraal zijn in 2050 en een beter klimaat voor de toekomstige generaties. In de Kromme Rijnstreek wekken de gemeenten en inwoners nu ongeveer 0.06 TWh aan duurzame stroom. Dit komt overeen met het energieverbruik van ongeveer 10.000 huishoudens.

Wijk bij Duurstede Inwoners Onderneemers Bestuur en organisatie Toeristen Contact

Start met zoeken naar

Praat mee: welke locaties zijn geschikt voor zonnevelden en windmolens?

01-12-2020

Andere voorbeelden van publicaties als gevolg van het persbericht

- Ons Houten: <https://onshouten.nl/item/14705-praat-mee-welke-locaties-zijn-geschikt-voor-zonnevelden-en-windmolens> 29 november
- En in Houtens Nieuws online: <https://www.houtensnieuws.nl/lokaal/overig/378858/praat-mee-welke-locaties-zijn-geschikt-voor-zonnevelden-en-wind> 2 december

2.3 Oproepen via social media

Ook is er op meerdere momenten een bericht op de social mediakanalen van de 4 gemeenten geplaatst.

Kromme Rijnstreek
RES
Regionale
Energie
Strategie

Zonnevelden en windmolens?
Samen vinden we de beste plekken.

2.563
Bereikte mensen

450
Betrokkenheidsacties

Bericht promoten

9
Opmerkingen

40 opmerkingen 3 keer gedeeld

Leuk Opmerking plaatsen Delen

Kromme Rijnstreek
RES
Regionale
Energie
Strategie

Zonnevelden en windmolens?
Samen vinden we de beste plekken.

2.494
Bereikte mensen

427
Betrokkenheidsacties

Bericht promoten

12
Opmerkingen

20 opmerkingen 2 keer gedeeld

Zo heeft **Wijk bij Duurstede** gepost op Facebook, Twitter en Instagram. Het bereik op Instagram met 1 post was 413 personen. Op Facebook op 2 en 9 december beide keren rond de 2.500. Na de eerste post kreeg de gemeente een stortvloed aan reacties, waarna onderstaand bericht is gecommuniceerd:
<https://www.wijkbijduurstede.nl/nieuws/eigen-ambitie-van-wijk-bij-duurstede-leidend.html>

De eerste Facebookpost van **gemeente Bunnik** had een bereik van 1.378. Er kwamen 41 reacties op en er werd flink met elkaar van gedachten gewisseld. Op Twitter had de gemeente 1.022 weergaven en 27 reacties. Instagram had een bereik van 118.

Gemeente **Houten** heeft de berichten op Facebook gepost op [3-12](#) en [10-12](#). Er kwamen 65 opmerkingen op in totaal. De berichten hebben in totaal 4.414 mensen bereikt.

Gemeente **Utrechtse Heuvelrug** heeft op 2 december gepost op Facebook en bereikte 2.301 personen. Er kwamen 42 opmerkingen op. De vragen zijn allemaal beantwoord.

In totaal zijn via social media ruim 14.000 mensen bereikt. Gemeenten hebben deelnemers aan de dialoog opgeroepen inhoudelijke reacties vooral ook mee te geven via de website en het online onderzoek.

2.4 Stakeholders uitgenodigd via e-mail

Andere stakeholders zijn geselecteerd door het beleidsteam van de gemeenten. Zij hebben een lijst samengesteld met de gemeentelijke relaties zoals vertegenwoordigers van bewonersorganisaties, natuur- en milieuorganisaties, initiatiefnemers die duurzame energie willen opwekken en energie coöperaties waarmee de gemeenten ook samenwerken. Deze laatste groep (de energie coöperaties) hebben het beleidsteam van de 4 gemeenten gevraagd om mee te mogen denken bij de voorbereidingen van de participatie en een actieve bijdrage te leveren tijdens het participatieproces. Hier is gehoor aangegeven. Dit heeft geleid tot samenwerking en bijdragen van vertegenwoordigers van de energie coöperaties aan de online bijeenkomsten in de vorm van het delen van hun expertise. Ook hebben de energie coöperaties hun achterban geïnformeerd over het online onderzoek en gevraagd om mee te denken en hun mening te geven.

Alle stakeholders zijn met een save-the-date uitgenodigd voor de stakeholdersbijeenkomst op 17 december 2020. Degenen die zich hiervoor opgaven, kregen een link naar de MS Teamsvergadering, een agenda van de bijeenkomst en het overzicht met de concept randvoorwaarden en criteria.

3. Resultaten onderzoek via website Energie-krommerijn-praatmee.nl

Tussen 14 december en 31 december 2020 heeft de website energie-krommerijn-praatmee.nl open gestaan voor input en reacties. Hier konden geïnteresseerden reageren op de voorgestelde randvoorwaarden en criteria (zie bijlage 1). In totaal hebben 1052 mensen deelgenomen aan het onderzoek en hebben 918 mensen een volledige enquête ingevuld. Sommige mensen hebben via de mail een reactie gegeven. Zie bijlage 2 voor een uitgebreide rapportage van het onderzoeksbureau SIR, dat de website beheerde.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de resultaten.

Waar kwamen de deelnemers aan de enquête vandaan?

Waar woont u?	Deelnemers enquête	Werkelijke verdeling*
Gemeente Bunnik	30%	11%
Gemeente Houten	27%	36%
Gemeente Utrechtse Heuvelrug	23%	36%
Gemeente Wijk bij Duurstede	17%	17%
Anders	3%	-

N=981

* Bron: Allecijfers.nl, 2020

Volgens de tabel is te zien dat 30% van de deelnemers aan de enquête uit de gemeente Bunnik komt, gevolgd door 27% van de gemeente Houten. Voor de volledigheid wordt de werkelijke verdeling van inwoners per gemeente ook aangegeven. Hierin vertegenwoordigt Bunnik 11% van het totaal en Houten 36%.

Resultaten voorwaarden voor locaties van zonnevelden

In het onderzoek werden de volgende voorwaarden voor zonnevelden voorgesteld. Deze voorwaarden komen deels voort uit de uitkomsten van eerder gehouden enquêtes onder inwoners, deels uit bestaande beleidskaders van de verschillende Kromme Rijn gemeenten en deels vanuit de Ontwerp RES U16. Per voorwaarde kon aangegeven worden in hoeverre men het een belangrijke randvoorwaarde vond. De gemiddelde score hiervan is vervolgens in de rapportage van SIR weergegeven.

Voorwaarden voor locaties van zonnevelden	Aantal keer gekozen
1. We voorkomen zonnevelden in natuurgebieden en weidevogelgebieden.	8,1
2. We plaatsen zonnevelden zoveel als mogelijk langs wegen, kanalen en spoorlijnen.	7,8
3. We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.	7,9
4. We plaatsen zonnevelden zoveel mogelijk met een groene afzetting, zodat het zonneveld niet te nadrukkelijk aanwezig is.	7,8
5. We plaatsen zonnevelden op een minimale afstand van 100 meter van woningen en tuinen.	7,6
6. We zorgen voor goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.	7,5
7. We voorkomen plaatsing van zonnevelden op kwalitatief goede landbouwgrond zodat deze voor voedselproductie beschikbaar blijft.	6,9
8. We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden van De Nieuwe Hollandse Waterlinie.	6
9. We voorkomen zonnevelden in stiltegebieden.	5,9

N=1052

Door voorkeuren aan te geven is een indruk ontstaan van waar de meeste waarde aan wordt gehecht door de deelnemers. Doordat niet alle voorwaarden onderling vergelijkbaar zijn, betekent een lage score niet per definitie dat het een minder belangrijk punt wordt gevonden. Punt 6, een goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk, zagen veel deelnemers bijvoorbeeld als een noodzakelijke voorwaarde. Zo bleek uit de gesprekken. Een zo logische voorwaarde dat het onnodig werd geacht deze te benoemen, waardoor deze in dit onderzoek mogelijk minder hoog heeft gescoord. Het onderlinge verschil tussen de voorwaarden is vrij klein, waardoor het beeld ontstaat dat alle voorwaarden belangrijk worden gevonden.

De bedoeling achter de vraag onder punt 6 was niet altijd duidelijk, zo bleek uit de reacties. Bedoeld wordt dat er bij het aanwijzen van zoekzones/gebieden ook gekeken wordt naar waar aansluitpunten op het beschikbaar zijn. Windmolens en zonnevelden kunnen namelijk niet overal zo maar op het net worden aangesloten, maar alleen bij bepaalde transformatorstations in de streek. Hoe verder weg van zo'n station, hoe langer de aansluitkabel wordt, en dus hoe duurder de aansluiting. Op een gegeven moment kan dit een project onhaalbaar maken.

De deelnemers geven aan de voorwaarde “het voorkomen van zonnevelden in natuurgebieden en weidevogelgebieden” het belangrijkste te vinden. Daarna volgt de voorwaarde “het plaatsen van zonnevelden langs wegen, kanalen en spoorlijnen” en de voorwaarde “het voorkomen van plaatsing in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten”.

De landschappelijke inpassing van zonnevelden en de afstand tot de woningen wordt eveneens belangrijk gevonden. Het voorkomen van het gebruiken van agrarische grond voor zonnevelden wordt iets minder belangrijk gevonden dan de landschappelijke inpassing en de afstand tot de woning.

Minder hoog scoren de voorwaarden “het voorkomen van zonnevelden in stiltegebieden” en “het voorkomen van plaatsing in gebieden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie”.

Resultaten voorwaarden voor locaties van Windmolens

In het online onderzoek werden de volgende voorwaarden voor windmolens gesteld. Deze voorwaarden komen deels voort uit bestaande beleidskaders van de verschillende Kromme Rijn gemeenten en deels vanuit de Ontwerp RES U16. Per voorwaarde kon aangegeven worden in hoeverre men het een belangrijke randvoorwaarde vond. De gemiddelde score hiervan is vervolgens in de rapportage van SIR weergegeven.

Voorwaarden voor locaties windmolens	Aantal keer gekozen
1. De afstand van een windmolen tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties bedraagt minimaal 400 meter.	9
2. We plaatsen windmolen zoveel mogelijk langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen.	8,3
3. We voorkomen plaatsing van windmolens in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.	8
4. We zorgen voor goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.	7,4
5. We voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan.	7

N=1023

De meeste deelnemers vinden de voorwaarde “de minimale afstand van een windmolen van 400 meter tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties” het belangrijkste. De afstand van een windmolen tot woningen is daarmee een zeer belangrijke voorwaarde. Veel mensen gaven aan dat 400 meter te weinig is voor de zeer hoge windmolens waar rekening mee wordt gehouden. Daarbij zijn verschillende alternatieve afstanden gesuggereerd, oplopend tot 10 maal de hoogte van een windmolen als afstand tot woningen.

Daarna volgt de voorwaarde van “het plaatsen van windmolens langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen” en het voorkomen van “plaatsing van windmolens in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de deelnemers molens bij voorkeur langs bestaande structuren in het landschap plaatsen en bepaalde karakteristieke gebieden willen sparen van windmolens.

Er bleek onduidelijkheid over het criterium “we voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan”. Eigenlijk was bedoeld dat een dorpskern niet ingeklemd zou komen tussen (rijen) windmolens.

Tijdens de inwonersavonden werd op die uitleg instemmend gereageerd en werd het zoende belangrijk gevonden.

Overige wensen en meningen

Op de website was het mogelijk om informatie achter te laten in een open opmerkingen veld. Men kon hier antwoord geven op de vraag “wanneer u aanvullende suggesties heeft voor locaties windmolens of zonnevelden, dan kunt u die hier vermelden”.

In bijlage 3 is een overzicht weergegeven van de reacties op de open vraag. Hieronder volgen de belangrijkste en meest voorkomende opmerkingen.

- *De afstand van windmolens tot woningen moet groter zijn dan 400 meter*
- *Stel lokaal strengere eisen aan geluid en slagschaduw voor windmolens*
- *Zonnevelden mogen op een afstand van minimaal 100 meter van woningen*
- *Zonnevelden en windmolens mogen niet ten koste gaan van natuur en biodiversiteit*
- *De vragen van de enquête op de website zijn te veel sturend.*
- *Leg eerst de daken vol zonnepanelen*
- *Ga voor wind op zee*
- *Onderzoek mogelijkheden andere energiebronnen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er veel aandacht gevraagd wordt voor het voorkomen van mogelijke overlast van windmolens en voor de wens om duurzame energie elders op te wekken.*

4. Resultaten avonden inwoners 10 en 14 december

In december 2020 zijn er een tweetal online informatieavonden voor bewoners gehouden. De bewoners konden zich via de website energie-krommerijn-praatmee.nl aanmelden. De avonden werden gehouden via Microsoft Teams in verband met de corona-maatregelen. De provincie Utrecht faciliteerde hierin.

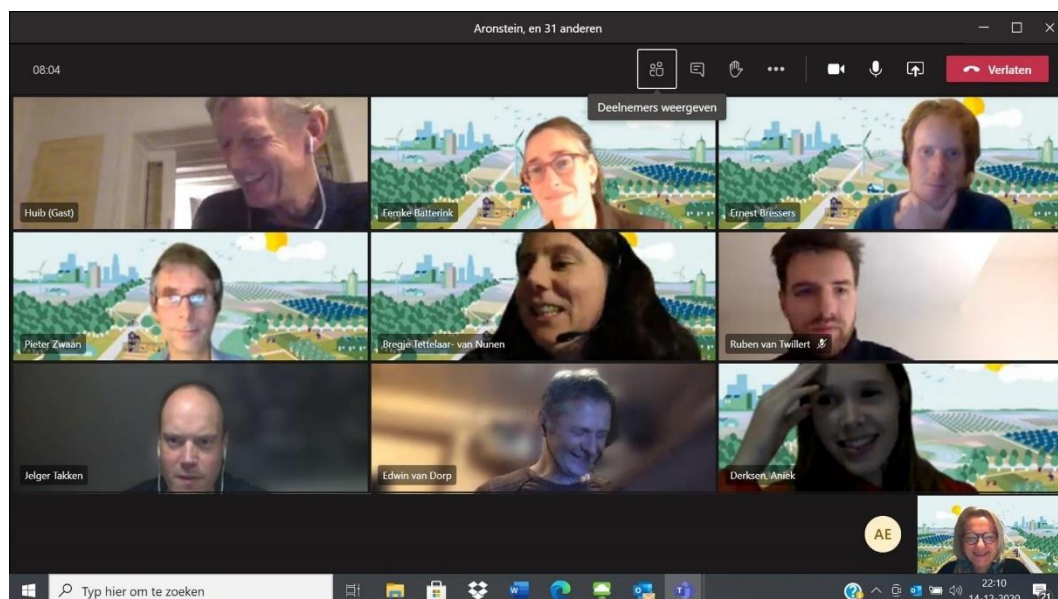

Foto 1. Voorberekening van de gespreksleiders en inhoudelijk experts onder leiding van de voorzitter.

Doel van de avonden

Het doel van de avonden was het bespreken van randvoorwaarden en criteria die deelnemers bij de uitnodiging hebben ontvangen (zie bijlage 1) en waarvoor ze online hun inbreng hebben kunnen geven met een score van 1 – 10. De resultaten hiervan zijn in het vorige hoofdstuk weergegeven. Tijdens de avonden werden er voorstellen gedaan om de randvoorwaarden en criteria te verbeteren, aan te passen of nieuwe op te nemen. Ook is er gelegenheid geweest voor het stellen van vragen of het meegeven van wensen voor de deelnemende gemeenten.

Opzet van de avond

Per avond zijn er twee online bijeenkomsten achter elkaar geweest van ieder een uur. De bijeenkomst startten met een plenair deel van 15 minuten waarbij de voorzitter (Wieneke Wolthuis) iedereen welkom heette en het programma en de spelregels uitlegde. Een van de wethouders hield een openingswoord over de aanleiding en noodzaak van de komst van extra zonnevelden en windmolens in de Kromme Rijnstreek. Een beleidsambtenaar gaf tot slot een inhoudelijke toelichting. Na het plenaire deel ging men in kleine gespreksgroepen (10-15 personen) uiteen in aparte MS Teams omgevingen. Iedere deelnemer was vooraf ingedeeld in een groepje. Ieder groepje had een gespreksleider en een 'deskundige' om vragen te beantwoorden. Dit was een beleidsambtenaar of deskundige van een van de energie coöperaties. In één ronde werden 4 tot 5 parallele sessies gehouden van 45 minuten. De belangrijkste inbreng van de deelnemers is vastgelegd.

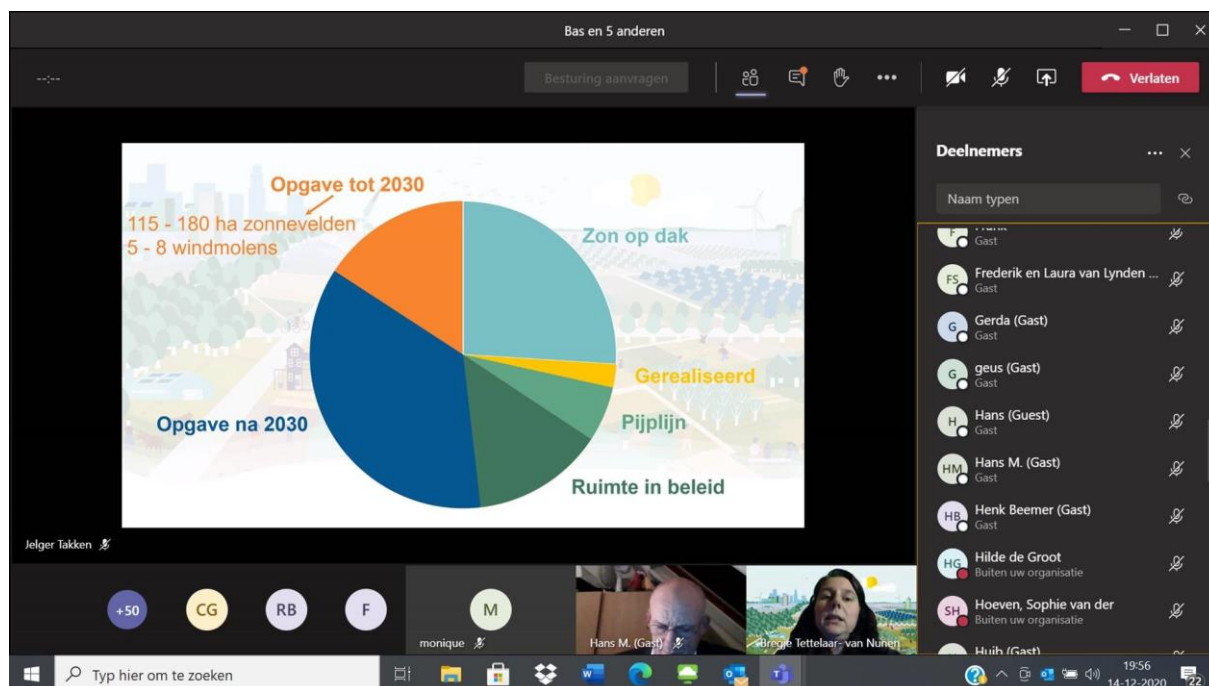

Foto 2. Inhoudelijke toelichting van wethouder Hans Marchal en ambtenaar Bregje Tettelaar op 14 december 2020.

Resultaten 10 en 14 december

Mensen hebben zich als eerste aangemeld via de website. Via de website hebben zich totaal 210 mensen aangemeld. Ook zijn er nog 73 aanmeldingen via de email binnen gekomen. Totaal hebben zich 283 mensen aangemeld.

De verdeling aanmeldingen voor deelname aan de 10 of 14 bijeenkomst ziet er als volgt uit:

ANTWOORDKEUZEN-	REACTIES-
Gemeente Bunnik	32,53% (aantal 68)
Gemeente Houten	21,69% (aantal 46)
Gemeente Utrechtse Heuvelrug	20,08% (aantal 42)
Gemeente Wijk bij Duurstede	22,89% (aantal 48)
Andere gemeente, namelijk...	2,81% (aantal 6)
TOTAAL	210 <i>(via aanmelding vragenlijst)</i>

Voor de avond op 10 december namen er tijdens de twee gespreksrondes totaal 47 mensen deel. Voor de avond op 14 december namen er tijdens de twee gespreksrondes 88 mensen aan deel.

Hieronder worden de meest gemaakte opmerkingen weergegeven van de avonden:

Opmerkingen over Zonnevelden

Aansluitend bij het criterium “We plaatsen zonnevelden zoveel mogelijk met een groene afzetting, zodat het zonneveld niet te nadrukkelijk aanwezig is”.

- Zorg dat de groene afzetting breed genoeg is zodat deze ook in de winter groen is.
- Zorg voor een meerwaarde qua landgebruik in combinatie met een zonneveld.
- Hou een minimale afstand van 100 m aan voor zonnevelden tot woningen maar als het een klein zonneveld voor eigen gebruik is zou dat ook minder moeten mogen.
- Behoud cultuurhistorische waarde.
- Zonnevelden moeten zo goed als mogelijk in het landschap worden ingepast.

Aansluitend bij het criterium “We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten”.

- Maak onderscheid tussen archeologie, cultuurhistorie, Rijksmonumenten, beschermde stad en dorpsgezichten. Dit zijn verschillende zaken.

Voorgestelde aanvullingen op de andere besproken randvoorwaarden en criteria:

- Zorg dat de ontwikkelaar het zonneveld weer opruimt.
- Zorg voor behoud van de huidige kwaliteit van de ondergrond.
- Geen zonnevelden naast natuurgebieden.
- Zorg bij plaatsing van zonnevelden voor verbetering ten aanzien van flora en fauna.
- Zonnevelden moeten aan het zicht worden onttrokken.
- Een zonneveld mag op een afstand van 100 meter tot de bebouwde kom worden gerealiseerd.

Opmerkingen over Windmolens

Aansluitend bij criterium “De afstand van een windmolen tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties bedraagt minimaal 400 meter”.

- Afstand moet groter zijn dan 400 meter. Voorstellen variëren van 500 meter tot 10x de tiphoogte van de windmolen.
- Geadviseerd wordt te kijken naar verhouding hoogte en afstand net als in Denemarken (“de afstand tot de bebouwde kom is ongeveer 10 keer de hoogte van de turbine. Dus als er turbines gepland staan met een hoogte van 150 meter, dan moet de afstand tot de bebouwde kom 1500 meter zijn”)

Aansluitend bij criterium “We plaatsen windmolens zoveel mogelijk langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen”.

- Er is een voorkeur voor plaatsing langs de snelweg (A12) en het Amsterdam-Rijnkanaal.
- Er is een voorkeur voor clustering van windmolens.
- Over de plaatsing van windmolens in het bos wordt wisselend gedacht.
-

Aansluitend bij criterium “we voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan”.

- Hier was vaak onduidelijkheid over. Eigenlijk was bedoeld dat een dorpskern niet ingeklemd zou komen tussen (rijen) windmolens. Op die uitleg werd instemmend gereageerd.

Een selectie van gehoorde wensen en meningen

- Besteed meer aandacht aan communicatie, zorg dat je iedereen bereikt (huis aan huis brief, weekblad wordt in het buitengebied niet overal bezorgd).
- Is niet alles al besloten?
- Veel aandacht voor windmolens (afstanden).
- Eerst de daken vol zonnepanelen.
- Niet meer opwekken dan nodig in Kromme Rijnstreek.
- Ruimte voor innovatie en experimenten binnen de bestaande technieken (zoals zonedak boven boomgaard).
- Kies plekken voor zon en wind die zo min mogelijk storend zijn voor het beeld van het landschap.
- De vragen van de enquête op de website zijn sturend opgesteld.
- Lokaal eigendom is belangrijk, verdeling lusten en lasten.
- Aandacht voor plaatsing van kleinere windmolens.
- Meer aandacht voor communicatie.
- Kies voor hoge windmolens in plaats van meerdere lagere.

5. Resultaten online bijeenkomst met stakeholders op 17 december

Op 17 december 2020 is er van 9.00 – 12.00 uur een online bijeenkomst gehouden voor uiteenlopende belangengroepen / stakeholders uit de Kromme Rijnstreek. Denk aan bewonersvertegenwoordigers, ondernemers, vertegenwoordigers van energiecoöperaties, initiatiefnemers van duurzame energie en vertegenwoordigers van natuur- en milieuorganisaties. Er zijn 180 stakeholders persoonlijk uitgenodigd via een email met het verzoek zich aan te melden om mee te denken. Er waren uiteindelijk 41 deelnemers (zie bijlage 4). De ochtend werd online gehouden via MS Teams. Na een plenair deel werd er in kleine groepjes verder gesproken in zogenoemde “breakout-rooms”.

Doel van de ochtend

Het doel van de ochtend was het bespreken en aanvullen van randvoorwaarden en criteria. Voorzitter Wieneke Wolthuis: “Deze willen we graag met uw inbreng aanscherpen als startpunt van een verdere samenwerking. We vragen u bereid te zijn om echt naar elkaar te luisteren en u zich te verdiepen in elkaars zorgen en overtuigingen. (...) Samenwerking gaat over het behartigen van je eigen belang en tegelijkertijd zorg dragen voor de belangen van de ander. Daarom focussen we ons vandaag graag op de vraag waar we het over eens zijn en hoe we dat kunnen realiseren.”

Tijdens de ochtend werden er voorstellen gedaan om de randvoorwaarden en criteria te verbeteren, aan te passen of nieuwe op te nemen. Ook was er de gelegenheid tot het stellen van vragen of het meegeven van wensen voor de deelnemende gemeenten. De bijeenkomst heeft totaal 2 uur en 45 minuten geduurd.

Hieronder worden de meest voorkomende opmerkingen weergegeven van de ochtend:

Opmerkingen over Zonnevelden

Aansluitend bij het criterium “ We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten” .

- Specificeer dit meer. In gebieden met cultuurhistorie en archeologie kan mogelijk wel als deze aspecten worden versterkt. Hier is best wat mogelijk om binnen een zonneveld aanpassingen te doen.

Aanvulling op de voorgestelde criteria:

- Zonneveld mag er alleen komen als dit een meerwaarde geeft voor flora en fauna.
- Bij plaatsing trachten zon en windenergie te combineren.

Aansluitend bij criterium: “We voorkomen zonnevelden in stiltegebieden”.

- Een zonneveld maakt zeer weinig geluid en kan daarom prima in stiltegebied.

Opmerkingen over Windmolens

Aansluitend bij criterium “De afstand van een windmolen tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties bedraagt minimaal 400 meter”.

- De afstand van een windmolen tot woningen bedraagt 10x de ashoogte.
- Voorkomen van overlast door geluid (normaal én laagfrequent) en slagschaduw moet hoofdprioriteit zijn (kijk naar huidige ontwikkelingen op dat vlak in gidslanden als Denemarken en Duitsland).

Aansluitend bij criterium “We plaatsen windmolen zoveel mogelijk langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen”.

- Er is een voorkeur voor windmolens langs snelwegen (A12). Het Amsterdam Rijnkanaal valt niet op in het landschap als structuur en lijkt daarmee geen logische ordening. Laat de landschapswaarden leidend zijn voor de keuze van zoekzones.

Lokaal eigendom

Aansluitend bij criterium “De exploitant maakt inzichtelijk hoe 50% van de opbrengst ten goede komt aan de lokale gemeenschap”.

- Zorg voor zo veel mogelijk lokaal eigendom. Dit geeft de omwonenden persoonlijk profijt en invloed/zeggenschap over financiering van maatschappelijke belangen en voorzieningen.

Geuite wensen en meningen

- Kijk naar mogelijkheden voor opslaan zonne-energie.
- Zonnevelden bieden kansen voor vergroten biodiversiteit.
- Zorg voor een integrale afweging van alle domeinen (landschap, landgebruik, verkeer, woningbouw).
- Uitgangspunt zou moeten zijn dat onderliggend landschap de basis is. Kijk naar de waarden in het landschapsontwikkelingsplan.
- Zorg voor een betere informatievoorziening, bv huis-aan-huis brieven.
- Gemeente, zorg voor een zorgvuldig en helder proces.

6. Werkdocument randvoorwaarden voor gebieden voor zonnevelden en windmolens

Toelichting op de totstandkoming

Met behulp van alle reacties van inwoners en stakeholders in december 2020, komen we tot de volgende lijst met randvoorwaarden. Deze lijst geldt als basis voor de hele Kromme Rijnstreek om te komen tot globale gebieden (zoekzones) voor de grootschalige opwek van zonne-energie en windenergie. Iedere gemeente kan de randvoorwaarden nog verder aanvullen of verfijnen op basis van lokale waarden en wensen en zonodig vaststellen.

Uit alle reacties (website, online gesprekken met inwoners en stakeholders) blijkt dat er voorkeuren zijn over hoe wel of niet opwek van duurzame energie plaats kan vinden. Ook is er weerstand. Dit heeft geleid tot een verdere uitsluiting van grote delen van het Kromme Rijngebied voor zonnevelden en windmolens.

Veel reacties over afstanden

Ook is veel ingebracht over de afstanden van windmolens en (in mindere mate ook) van zonnevelden tot woningen. De achterliggende zorg daarbij is niet alleen het visuele effect op het landschap en de woonomgeving en de beleving ervan. Duidelijk is dat er vrees is voor geluidsoverlast (laag frequent en hoorbaar geluid), overlast van slagschaduw en van schitteringen en reflecties door zonnevelden. Met name bij geluid en slagschaduw van windmolens is er vrees voor effecten op de gezondheid van omwonenden. De gewenste afstand van windmolens tot woningen varieerde in de reacties van 400 meter tot 10 x de tiphoogte (is ca 2,5 km). Bij het oprekken van de afstanden naar meer dan 400 meter blijkt dat er in de Kromme Rijnstreek amper ruimte is om duurzame energie op te wekken. Dit zou betekenen dat we geen/amper geschikte gebieden kunnen vinden om bij te dragen aan de opgave. Dit is voor de samenwerkende gemeenten geen optie.

Werkafspraken

Dat heeft geleid tot onderstaande werkafpraak waarbij we voor de zoektocht naar globale gebieden voor windmolens uit blijven gaan van de afstand van minimaal 400 meter tot woningen. Lokaal gaan we dan per initiatief en project beoordelen hoe we rekening kunnen houden met de achterliggende zorgen m.b.t. overlast en gezondheid. Zorgen die we serieus nemen. We houden ons daarbij uiteraard aan de huidige wettelijke geluidsnormen en normen voor slagschaduw. Voor zonnevelden is geen afstand opgenomen tot woningen, maar is de randvoorwaarde toegevoegd dat hinder in de vorm van schitteringen, warmtereflectie en geluid vanuit een zonneveld voor de omgeving wordt voorkomen.

Zonnevelden

1. Plaatsing van zonnevelden in Natura 2000-gebieden, aangewezen weidevogelkerngebieden en ganzenrustgebieden is uitgesloten. Plaatsing van zonnevelden in de nabijheid ervan, mag de beschermde waarden van deze gebieden niet aantasten.
2. Plaatsing van zonnevelden in natuurgebieden (NNN en Groene Contour) moet gepaard gaan met een versterking van de lokale natuurwaarden.
3. Plaatsing van zonnevelden in gebieden van cultuurhistorische waarden en binnen de Hollandse Waterlinie is alleen mogelijk als dit deze waarden niet aantast en bij voorkeur versterking van deze waarden oplevert.

4. Bij plaatsing van zonnenvelden in de buurt van Rijksmonumenten en binnen beschermde stads- en dorpsgezichten moet rekening gehouden worden met het aanzicht en bestaande zichtlijnen. We zorgen dat het zonnenveld niet zichtbaar is vanuit de zichtlijnen op het beschermde stads-en dorpsgezicht en omgekeerd.
5. We plaatsen zonnenvelden bij voorkeur langs snel- en provinciale wegen, kanalen en spoorlijnen.
6. Bij het plaatsen van zonnenvelden op agrarische percelen wegen we de agrarische waarden mee. We streven naar een goede balans tussen gewenste opwek van duurzame energie en de agrarische waarden. En we kijken of het plaatsen kan bijdragen aan de continuïteit van de agrarische bedrijven. Tot 2030 zal er maximaal 2% van de totale oppervlakte van de 4 gemeenten samen worden ingezet voor een zonnenveld.
7. Bij het plaatsen van een zonnenveld wordt de landschapskwaliteit ter plaatse, zoals ook weergegeven in het landschapsontwikkelingsplan, als uitgangspunt gehanteerd.
8. Bij het plaatsen of inpassen van een zonnenveld wordt hinder in de vorm van schitteringen, warmtereflectie en geluid voor de omgeving zoveel mogelijk voorkomen.
9. Bij de plaatsing van zonnenvelden streven we naar zo veel mogelijk efficiëntie bij aansluiting op het stroomnet. Daarbij wordt ook gekeken naar de balans tussen de opwek van windenergie en de opwek van zonne-energie.

Toelichting

Ad 1. Afstanden zijn niet opgenomen omdat ze bedoeld zijn hinder te voorkomen. Door het voorkomen van hinder als doel te stellen kan maatwerk worden toegepast.

Ad 6. Deze 2% is afgeleid van 562 hectare. Totaal bedraagt de oppervlakte (inclusief dorpen) van de 4 gemeenten 28.094 hectare.

Ad 9. Zonnenvelden vragen vanwege hun piekstroom in voorjaar en zomer een relatief hoge aansluitwaarde (vermogen dat je op het stroomnet kwijt kunt). Bij gelijke stroomproductie gedurende het jaar, vraagt een zonnenveld circa 3 keer zoveel aansluitwaarde als een windmolen. De aansluitwaarden op het net zijn niet onbeperkt zodat daar efficiënt mee omgegaan moet worden. Uitbreiding is mogelijk, maar kost veel tijd en geld. De investeringen die daarmee gemoeid zijn, betekenen dus een verhoging van de vaste lasten voor alle stroomgebruikers in de regio.

Voorwaarden voor initiatiefnemer zonnenvelden

1. De lokale gemeenschap moet profiteren van een energieproject. De initiatiefnemer laat zien hoe hij hier voor zorg draagt. We streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap, op een manier dat alle inwoners hier financieel in kunnen participeren. De financiële participatie wordt bij voorkeur middels een coöperatieve vereniging vorm gegeven.
2. De initiatiefnemer laat zien hoe omwonenden zo optimaal mogelijk worden betrokken en laat zien hoe hij de inbreng van de omwonenden heeft verwerkt. Omwonenden zijn in ieder geval degenen waarvan het perceel grenst aan het zonnenveld en degenen die zicht hebben op het zonnenveld. Dit kan ook buiten de gemeentegrens zijn.

3. De initiatiefnemer van zonnevelden houdt zich bij plaatsing aan de 'Gedragscode zon op land' van Holland Solar.
4. Bij ieder project wordt een natuurtoets uitgevoerd om de mogelijk schadelijke effecten van het project op de natuur in beeld te brengen.
5. De bodem wordt na ontmanteling van een zonneveld weer geschikt gemaakt voor een volgende bestemming (bv. agrarisch). De exploitant ruimt na ontmanteling de materialen op en deze worden zoveel mogelijk gerecycled.
6. De bodemkwaliteit (chemisch, biologisch en hydrologisch) wordt voor installatie en na ontmanteling van de installatie onderzocht. Dit mag na ontmanteling van de installatie niet achteruit zijn gegaan. Of moet binnen een jaar weer op oorspronkelijk niveau zijn gebracht.
7. Het zonneveld wordt op een goede manier landschappelijk ingepast. Bijvoorbeeld door een zo laag mogelijke opstelling of voorzien van een groene omheining, bestaande uit gebiedseigen plantensoorten, zodat het zonneveld niet te nadrukkelijk aanwezig is in het landschap, en waarbij aangesloten wordt bij de lokale landschappelijke waarden.

Toelichting

Ad 1. De energiecoöperaties hebben een voorstel gedaan voor definiëring van het lokaal eigendom. Deze is opgenomen als bijlage 8.

Ad 4. Dit is een wettelijk eis.

Windmolens (5,6 MW)

1. Plaatsing van windmolens is uitgesloten in Natura 2000 gebieden, aangewezen weidevogelgebieden, stiltegebieden, natuurgebieden (NNN en Groene contour) en Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Plaatsing van windmolens in de nabijheid ervan, mag de beschermde waarden van deze gebieden niet aantasten.
2. We voorkomen plaatsing van windmolens in gebieden met cultuurhistorische waarden (zoals Langbroekerweteringgebied en Limes) en houden rekening met het effect op beschermde stads- en dorpsgezichten (zoals aanzicht en bestaande zichtlijnen).
3. We plaatsen windmolens bij voorkeur langs snelwegen (A12, A27) en kanalen (het Amsterdam-Rijnkanaal).
4. Windmolens worden zoveel mogelijk geclusterd en in lijn gebracht met landschappelijke structuren.
5. Zoekzones (globale gebieden) voor windmolens worden gekozen op basis van de in januari 2021 geldende wetgeving. In de praktijk zal bij het aanwijzen van zoekzones de afstand van een windmolen tot de bebouwde kom en beoogde woningbouwlocaties minimaal 400 meter bedragen op grond van verwachte geluidshinder. De afstand kan voor een specifieke locatie in de toekomst wijzigen. Ook toekomstige wijzigingen in wetgeving in het kader van gezondheid kunnen de afstand van een specifiek locatie voor een windmolen tot geluidsgevoelige gebouwen mogelijk doen veranderen. We accepteren daarmee dat windmolens altijd een vorm van hinder zullen geven op de omgeving.

6. Bij de plaatsing van windmolens geldt de wettelijke geluid-eis van maximaal gemiddeld 47 dB overdag (L_{den}) en maximaal gemiddeld 41 dB 's nachts (L_{night}).
7. Bij de plaatsing van windmolens gelden de wettelijke eisen ter voorkoming van slagschaduw op slagschaduwgevoelige gebouwen (zoals woningen).
8. Bij de plaatsing van windmolens streven we naar optimale efficiëntie bij aansluiting op het stroomnet. Daarbij wordt ook gekeken naar de balans tussen de opwek van windenergie en de opwek van zonne-energie
9. Bij ieder project zijn de wettelijke regels van kracht zoals een natuurtoets om de mogelijk schadelijke effecten in beeld te brengen van windmolens voor de natuur / populaties en het in kaart brengen van archeologische waarden.

Toelichting

Ad 1 Het uitgangspunt om windmolens niet in het nationaal park te plaatsen botst op enkele plekken met het uitgangspunt om windmolens langs infrastructuur (bv snelwegen) te plaatsen.

Ad2 Onderzoek naar eventuele plaatsing van windmolens en zonnevelden in de Nieuwe Hollandse Waterlinie loopt nog. Inwoners hebben hier geen uitgesproken bezwaar tegen.

Ad 3. In de keuze van zoekzones zijn ook andere gebieden mogelijk geschikt.

Ad 5. Afstanden zijn volop bediscussieerd met inwoners en stakeholders. We houden in het vinden van zoekzones de minimale afstand van 400 meter aan en waar mogelijk meer, om te voorkomen dat er in dit stadium te veel plekken afvallen. De wettelijke geluidseisen en normen voor slagschaduw blijven gelden. Het voorkomen van hinder is maatwerk. Dit krijgt in de verdere uitwerking een plek. We accepteren dat visuele hinder blijft en ook op grote afstand windmolens zichtbaar zijn.

Ad 6. Zonnevelden vragen vanwege hun piekstroom in voorjaar en zomer een relatief hoge aansluitwaarde (vermogen dat je op het stroomnet kwijt kunt). Bij gelijke stroomproductie gedurende het jaar, vraagt een zonneveld circa 3 keer zoveel aansluitwaarde als een windmolen. De aansluitwaarden op het net zijn niet onbeperkt zodat daar efficiënt mee omgegaan moet worden. Uitbreiding is mogelijk, maar kost veel tijd en geld. De investeringen die daarmee gemoeid zijn, betekenen dus een verhoging van de vaste lasten voor alle stroomgebruikers in de regio.

Voorwaarden voor exploitant windmolens (5,6 MW)

1. De lokale gemeenschap moet profiteren van een energieproject. De initiatiefnemer laat zien hoe hij hier voor zorg draagt. We streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap, op een manier dat alle inwoners hier financieel in kunnen participeren. De financiële participatie wordt bij voorkeur middels een coöperatieve vereniging vorm gegeven.
2. De initiatiefnemer laat zien hoe omwonenden zo optimaal mogelijk worden betrokken en laat zien hoe hij de inbreng van de omwonenden heeft verwerkt. Omwonenden zijn degenen die op een afstand van 10x de tiphoogte van windmolen wonen. Dit kan ook buiten de gemeentegrens zijn.

3. De initiatiefnemer werkt aan een gesocialiseerde grondvergoeding voor windmolens. Dat betekent dat minimaal alle grondeigenaren op het naastgelegen percelen een vergoeding krijgen en niet alleen de eigenaar van het perceel waar de molen geplaatst wordt.
4. De initiatiefnemer van windmolens houdt zich bij plaatsing aan de ‘Gedragscode Wind op Land’ van NWEA en NLVOW.
5. De exploitant ruimt na ontmanteling de materialen op. Deze worden zoveel mogelijk gerecycld. De exploitant zorgt er na ontmanteling voor dat de grond weer bruikbaar is voor in principe de oorspronkelijke bestemming.
6. De initiatiefnemer zorgt er voor dat de overlast voor omwonenden en de natuur zo goed als mogelijk wordt beperkt en gezondheidsschade wordt voorkomen.

Toelichting

Zie de toelichting bij zonnevelden

Ad 3. De uitwerking van dit voorschrift vindt plaats in het participatieproces. Ook omwonenden-vergoedingen worden hier bepaald.

Bijlagen

- 1 Opzet randvoorwaarden en criteria december 2020**
- 2 Rapportage SIR Onderzoek zonnevelden en windmolens Kromme Rijnstreek**
- 3 Antwoorden op open vragen Zon en Wind website**
- 4 Lijst aanwezige bijeenkomst stakeholders 17 december**
- 5 Verslag stakeholder bijeenkomst 17 december**
- 6 Ruwe verslagen en chats 17 december**
- 7 Ruwe verslagen en chats 10 en 14 december**
- 8 Vormen van Lokaal eigendom (energiecoop)**

Zonnevelden en windmolens: onderzoek naar randvoorwaarden en criteria voor extra locaties

Beste deelnemer,

Vier gemeenten in de Kromme Rijnstreek willen uiterlijk in 2050 energieneutraal zijn en alle energie die we nodig hebben zelf opwekken. Dat doen we onder meer door zonnepanelen op daken te stimuleren. Daarbij zijn extra locaties voor zonnevelden en windmolens nodig. Daarvoor zoeken we voor de periode tot 2030 ruimte voor 5 tot 8 windmolens en 115 tot 180 hectare zonnevelden. Hoe zorgen we ervoor dat we deze zo goed mogelijk inpassen in ons fraaie Kromme Rijnlandschap? Waaraan moet een locatie voldoen?

De voorbereiding van randvoorwaarden en criteria

Gemeenten Bunnik, Houten en Utrechtse Heuvelrug hielden eerder al enquêtes over het opwekken van duurzame energie. Ruim 2300 mensen deden mee. (Wijk bij Duurstede gaat zo'n enquête binnenkort houden.) De belangrijkste uitkomsten zijn verwerkt in onderstaande randvoorwaarden en criteria voor nieuwe locaties voor zonnevelden en windmolens voor de komende 10 jaar. Welke kunnen we met uw inbreng en expertise verbeteren?

Zonnevelden: randvoorwaarden en criteria voor locaties

Hieronder vindt u 9 voorwaarden en criteria die we kunnen stellen aan het ontwikkelen van zonnevelden. Welke kan beter? Wat zijn wij vergeten?

1. We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.
2. We zorgen voor goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.
3. We voorkomen zonnevelden in natuurgebieden en weidevogelgebieden.
4. We voorkomen zonnevelden in stiltegebieden.
5. We plaatsen zonnevelden zoveel als mogelijk langs wegen, kanalen en spoorlijnen.
6. We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden van De Nieuwe Hollandse Waterlinie.
7. We voorkomen plaatsing van zonnevelden op kwalitatief goede landbouwgrond zodat deze voor voedselproductie beschikbaar blijft.
8. We plaatsen zonnevelden zoveel mogelijk met een groene afzetting, zodat het zonneveld niet te nadrukkelijk aanwezig is.
9. We plaatsen zonnevelden op een minimale afstand van 100 meter van woningen en tuinen.

Windmolens: randvoorwaarden en criteria voor locaties

We gaan uit van 5.6 MW windmolens met een opbrengst van 15.000 MWh. Deze leveren elektriciteit voor circa 4.300 huishoudens. Hieronder vindt u 5 randvoorwaarden en criteria die we kunnen stellen aan locaties voor windmolens. Welke kan beter? Wat zijn wij vergeten?

1. We voorkomen plaatsing van windmolens in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.
2. We voorkomen zonnevelden in natuurgebieden en weidevogelgebieden.
3. We voorkomen zonnevelden in stiltegebieden.
4. We plaatsen windmolen zoveel mogelijk langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen.
5. De afstand van een windmolen tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties bedraagt minimaal 400 meter.
6. We voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan.
7. We zorgen voor goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.

Voorwaarden voor de exploitant van zonnevelden en/of windmolens

Windmolens en zonnevelden worden gerealiseerd door energiebedrijven en andere organisaties. Zij worden de exploitanten. We willen weten welke voorwaarden aan de exploitant beter kunnen en welke wij zijn vergeten.

- 9 De exploitant maakt inzichtelijk hoe 50% van de opbrengst ten goede komt aan de lokale gemeenschap.
- 10 De exploitant stelt een participatieplan op en geeft aan hoe inwoners worden betrokken en welke invloed zij hebben.
- 11 De exploitant zorgt er voor dat de huidige bodemkwaliteit niet achteruit gaat.
- 12 De exploitant van zonnevelden of windmolens houdt zich bij plaatsing aan de 'Gedragscode zon op land' van Holland Solar of de 'Gedragscode Wind op Land' van NWEA en NLVOW.
- 13 De exploitant ruimt na ontmanteling de materialen op. Deze worden zoveel mogelijk gerecycled.
- 14 De exploitant zorgt er na ontmanteling voor dat de grond weer bruikbaar is voor andere bestemmingen.

Hartelijk dank voor uw bijdrage!

Bijlage 2. Rapportage SIR Onderzoek zonnenvelden en windmolens

Bijlage 3. Open antwoorden onderzoek zonnevelden en windmolens SIR

Bijlage 4. lijst van deelnemers stakeholders 17 december

Naam	Vertegenwoordiging
Edwin v Dorp	Gespreksleider
Femke Batterink	Notulist
Anthonie Tom	Mooi Sticht
Beke Romp	Waterschap HDSR
Bob Jansen	Wijkvereniging Kromme Rijn
Erik Alsema	Energiecoöperatie Bunnik
Freek Wisseloo	BHM Solar / Zonnevelden ontwikkelaar
Frits van der Leije	Historische Kring Tussen Rijn en Lek
Hans Degenaar	Rijkswaterstaat
Jeroen van der Sluis	Belangenvereniging Wijkersloot Wijk bij Duurstede
Suzanne	Buurtcomité Wayen
Brendan Williams	Blue Bear Energy
Jeroen van Wijk	Melkveehouder
Willem van Oppen	Opgewekt Houten
Bregje Tettelaar	Gespreksleider
Jelger Takken	Notulist
Joop Mocking	Camping t Boomgaardje Wijk bij Duurstede
Heer Miltenburg	Mooi t Gooy
Paul Bus	vz BIK, Bunnikse Industrie Kring
Peter Miltenburg	Bewoner buitengebied, vz Bunnik Buiten
Patrick Greeven	Stichting Milieuzorg Zeist
Robin Goes	Ixzon, ontwikkelaar zonnepanelen
Berend Musegaas	Maarn Maarsbergen Natuurlijk
Adri van der Ven	Energiecoöperatie Houten
Bart de Kruijff	Agrariër
Harry Swarte	Energiecoöperatie Zon op Heuvelrug
Ronald	Opgewekt Houten
Gert-Jan de Vilder	
Wim Schreuders	Mooi 't Gooy
Pieter Ruigewaard	Gespreksleider
Wim Haver	Notulist
Marije Nellestijn	BHM Solar, ontwikkelaar zonnepanelen
Martijn Ankersmit	Bewoner Langbroekenwetering gebied
Walter Jaaltink	Landschapscoördinator Kromme Rijnstreek
Jan coen Smit	Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug
Rob Mali	Ixzon, ontwikkelaar zonnepanelen
Cees Mocking	Belangenvereniging Wijkersloot wijk bij duurstede
Ineke Lemmen	Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug
Ruben Berendts	Blue Bear Energy
Manja te Velde	Stichting behoud het wettinggebied
Henny Olthof	Natuur vereniging IVN/VNMW Wijk bij Duurstede
Hans Dam	Energiecoöperatie Bunnik
Jeanette Zomer	Mooi 't Gooy
Coco Korse	Staatsbosbeheer
Gerda Schregardus	Maarn Maarsbergen Natuurlijk
Henk Muis	Eigen Wijkse Energie coöperatie
Aniek Derksen	Projectondersteuner Provincie Utrecht
Marjolijn v Someren	Communicatie, gemeente Utrechtse Heuvelrug

Bijlage 5. verslag stakeholder bijeenkomst 17 december

1. Welkom

Wieneke Wolthuis, projectleider Participatie randvoorwaarden zon en wind van de Kromme Rijn gemeenten, heet allen welkom. Vier gemeenten in de Kromme Rijn streek willen uiterlijk in 2050 energieneutraal zijn om bij te dragen aan een leefbare wereld voor volgende generaties. Zij zetten maximaal in op 'zon op dak' en energiebesparing. Daarnaast zijn extra zonnepanelen en windmolens nodig. Daarvoor wordt voor de periode tot 2030 ruimte gezocht voor 5 tot 8 windmolens en 115 tot 180 hectare zonnepanelen extra. Hoe zorgen we ervoor dat we deze zo goed mogelijk inpassen in ons fraaie Kromme Rijn landschap? Waaraan moet een locatie voldoen? Dat zijn enkele voorbeelden van de randvoorwaarden die we vandaag willen verbeteren en aanvullen. Het overzicht van globale en nog wat vage randvoorwaarden is meegestuurd met de email-uitnodiging en staat vandaag ter discussie.

2. Voorstellingsronde

Ieder stelt zich voor.

De volgende opmerkingen werden gemaakt:

- Jeroen van Wijk: Wijk bij Duurstede volgt een vreemd proces. De algemene enquête energie is nog niet afgenomen en we praten over windmolens terwijl de gemeenteraad van wijk dat niet wil.
- Energiecoöperatie: wat is de status van dit overleg ?
- Energiecoöperatie: doel van dit overleg is start van samenwerking tussen stakeholders.
- Cultuurhistorie: Kromme Rijn gebied is 100 % cultuurhistorie
- Lid Bunnikse Handels en Industriekring (BIK) komt uit belangstelling en om in het BIK te vertellen wat hier gebeurt.
- Lid Bunnik Buiten wil aandacht vragen voor het individueel belang.
- Zonnepanel-ontwikkelaar komt om mee te denken over randvoorwaarden.
- Lid Mooi t Goy vindt dat het puntensysteem voor zonnepanelen in Houten niet erg geschikt is voor landschappelijke inpassing van een zonnepanel.

3. Vragen beantwoorden met de Mentimeter

Bij wijze van opwarmer worden met de Mentimeter methodiek een 7 tal vragen gesteld om te zien hoe deelnemers denken over klimaatneutraal, de aanpak van het Klimaatakkoord en de RES e.d. Eén deelnemer vindt dit systeem niet geschikt om er conclusies aan te verbinden. Dat is het beleidsteam ook niet van plan. Maar het geeft een beeld van de meningen van de deelnemers.

Pieter Ruigewaard van de Energie van Utrecht, een koepel van 16 energiecoöperaties, gaf commentaar bij een aantal uitkomsten van de Mentimeter.

1. Onderschrijf je de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs: reductie van CO2 uitstoot om de opwarming van de aarde tot 1,5 gr. te beperken?

Ja of moet sneller.	27
Twijfel of deels	7

2. Welke klimaatambitie zou jij willen ? (gaat niet om definitie klimaat- of energieneutraal)

Ergeneutraal 2030 :	11
Ergeneutraal 2040 :	13
Ergeneutraal 2050 :	14

3. Het conceptbod van de RES U16 om in 2030 1,8 TWh duurzame energie op te wekken is realistisch.

Eens	14
Twijfel / beetje eens:	14
Oneens	8

4. Naast energiebesparing en zon op alle daken is het volgende nodig om de klimaatdoelstellingen te halen.

Zon en wind	24
Zonnevelden	4
Geen van beide	9

5. Vind je het een goede keuze dat de vier gemeenten gekozen hebben om samen te werken bij het vinden van zoekgebieden voor zon en wind?

Ja	32
Nee	5

6. Ik ben bereid om - vanuit het belang van mijn organisatie - samen te werken aan een energie-neutrale Kromme Rijnstreek.

Ja	28
Twijfel, beetje, nee	8

4. Uitleg klimaatdoelstellingen en stand van zaken – Bregje Tettelaar

Namens de 4 Kromme Rijngemeenten geeft Bregje een toelichting over de taakstelling, aanpak.

Taart benodigde duurzame elektriciteit bij 100 % klimaatneutraal :

25 % zon op dak, 25 % al gerealiseerd, pijplijn en plannen.

17 % opgave tot 2030 RES. 33 % opgave na 2030.

We praten nu dus over een taakstelling van 1/6 deel van de totale taakstelling.

Dat is 115 ha zonnevelden en 8 windmolens of 180 ha zonnevelden en 5 windmolens.

Van 160 meter as hoogte, 243 tip. 5,6 MW.

De status van dit overleg is een adviserend overleg, die we heel serieus nemen en waar we goed rekening mee houden bij de selectie van zoekgebieden. Dit proces doen we in januari. Er wordt van dit overleg verslag gemaakt. Ook van de inwonergesprekken. We laten aan de gemeenteraden zien hoe we hiermee rekening hebben gehouden in de afweging.

Jeroen van Wijk mist een integrale aanpak in zon en wind. Het is postzegelbeleid, steeds een stukje toestaan. Je moet verder kijken dan je eigen belang en een beleid uitstippelen voor 30 jaar.

5. Uiteen in groepen.

Hiervan is apart verslag gemaakt, zie bijlagen.

6. Terugblik uit de groepen

Groep 1. Bregje Tettelaar. Bregje vond het een goed gesprek. Aanbevolen werd uit te gaan van de kwaliteiten van het landschap, natuur, biodiversiteit en dan te kijken of zonnevelden mogelijk zijn. Windmolens langs het kanaal heeft niets met landschap te maken. Dat kanaal valt helemaal niet op, die windmolens wel. Voor de omwonenden ook voordelen van duurzame energie laten zien. Om ook mensen zonder geld te laten profiteren is een fonds tbv de gemeenschap (zwembad, leefomgeving, isolatie) wenselijk.

Groep 2. Pieter Ruigewaard. Het was een levendig gesprek. Aandacht werd gevraagd voor inbreng van alle burgers in participatie, bijvoorbeeld door iedereen met een huis-aan-huis brief uit te nodigen mee te doen. De planning van dit proces is te krap. Kijk voor zon en wind integraal naar landschapswaarden. Maak het visueel.

Groep 3. Edwin van Dorp. Zorg dat je de 50 % lokaal eigendom goed invult. Geluid en gezondheid zijn moeilijk in randvoorwaarden te vatten. Berekeningen van geluid zijn niet wat je buiten hoort. Gepleit werd voor een grotere integrale aanpak voor over 30 jaar.

7. Hoe verder

Pieter vindt dat we vandaag echt een stap hebben gezet in samenwerking met stakeholders. Dat is nodig, want de energie transitie vraagt om samen en niet ieder voor zich. De consequenties voor het landschap zijn fors.

Mooi t Goy steunt Pieter hierin. Hij vindt de tijdspanne van twee maanden, de RES ons geeft voor een integrale gedragen visie, te kort voor een goed proces. Als je te snel gaat duurt het in bezwaren uiteindelijk langer. Draagvlak en vertrouwen opbouwen kost tijd. Hij wil graag mee denken voor een goed vervolg.

Bregje is het ook met Pieter eens. De mensen moeten het samen doen, niet de gemeente. We staan nu aan de basis van een traject voor een derde deel van wat nog moet (1/6 van de taart). Tweederde komt nog na RES 1.0. We moeten nu kijken wat met steun van een meerderheid in het gebied kan worden aangeboden aan de RES.

Walter Jaaltink, landschapscoördinator Kromme Rijngemeenten, stelt voor dit proces met alle sectoren en werkvelden integraal aan te pakken en te koppelen aan de processen van de Omgevingsvisies. De samenhang aanbrengen per gemeente is al lastig. De tijdsdruk is heel storend. Wat we nu beslissen geldt voor lange tijd. Anderzijds, de opwarming van de aarde wacht niet op ons. We moeten stappen zetten.

Een medewerker van het Waterschap vindt burgerparticipatie en financiële participatie heel belangrijk om draagvlak te krijgen.

Jeroen van Wijk vindt de samenwerking en delen met lokaal eigendom positief. Wat we nu beslissen is heel bepalend voor het Kromme Rijngebied voor 20 – 30 jaar. Op middellange termijn kan kernenergie een oplossing zijn voor duurzame elektriciteit en geothermie voor warmte.

Bregje meldt dat kernenergie voor RES 1.0 niet haalbaar is, de procedures zijn te lang. Voor deze termijn zijn alleen zon en wind beschikbaar.

Een lid van de Duurzaamheidsraad Heuvelrug vindt dat we moeten voorkomen dat er energie verslindende datacenters worden neergezet die weer extra windmolens vergen voor hun energie. Wethouder Rob Jorg was het met hem eens.

Een initiatiefnemer zonnevelden vindt wel dat we de doelen voor 2030 moeten waarmaken. De opwarming van de aarde gaat snel voort. We moeten nu handelen.

Tot slot

Alle opmerkingen in de chatbox zijn niet in dit verslag verwerkt, maar in het overzicht opmerkingen van stakeholders bij de randvoorwaarden. Zie bijlage.

In januari worden de stakeholders weer uitgenodigd voor het overleg over zoekgebieden voor zon en wind, die op basis van de opmerkingen over de randvoorwaarden nog mogelijk zijn.

Wieneke dankt allen voor hun constructieve meedenken en tijd.

Bijlage 6. Ruwe verslagen en chats stakeholder bijeenkomst 17 december

Groep 1.

De chat is verwerkt in de rubrieken van randvoorwaarden.

Verslag sessie 1

Windmolens, geluid, afstanden

Tegen

Afstand windmolens tot woningen en andere geluidsgevoelige objecten zou veel meer moeten zijn voor windmolens met vermogen van 5,6MW, bij voorkeur 10 maal de ashoogte (zoals ook in andere omringende landen en ook de WHO aanbeveelt). Ook gezien gevolgen van laagfrequent geluid op de gezondheid, hier is nog onvoldoende bekend.

Vliegtuigverlichting bovenop windmolens levert overlast op, dat kan ook anders met de dezelfde veiligheid voor vliegtuigen.

Cumulatie van geluid (snelweg + windmolen) zorgt voor te veel overlast.

Voor

Wettelijke norm praat niet over afstanden maar over geluidsnormen en slagschaduwnormen. Afstand is daar een afgeleide van, maar ligt niet vast. Hoge windmolens zoals 5,6MW zijn groter, maar produceren daarmee niet vanzelfsprekend meer geluid. Geluid van windmolens kan ook gemaskeerd worden door achtergrond geluid zoals ruisen van bomen.

Inden je 10x ashoogte zou aanhouden dan is windenergie in de praktijk onmogelijk in Nederland. De ervaringen van omwonenden van windmolens zijn in de praktijk niet zo negatief. Je kunt de molen stil zetten als er te veel slagschaduw is.

Hoe hoger de windmolen hoe meer energie hij oplevert.

Lokaal eigendom

Belang van minimaal 50% lokaal eigendom/delen in de opbrengst; dat geeft de omwonenden/participanten zeggenschap / invloed op financieren van maatschappelijke belangen waar geen of onvoldoende overheidsgeld voor beschikbaar is. Biodiversiteit, cultuurhistorie, archeologie. Laten we hier vooral samen tijd in optrekken als initiatiefnemers, energie-coöperaties en omwonenden.

Windmolens genereren zo inkomsten die je kunt inzetten voor natuur.

Omwonenden van windmolens zouden financieel gecompenseerd moeten worden.

Zonnevelden

Zonnevelden geven kansen voor biodiversiteit. Zonneveld kan goed gecombineerd worden met natuurontwikkeling, ecologische waarde. Biodiversiteit. Aansluiten bij bestaande projecten voor agrariërs. Project "levendige boerensloot" van het waterschap.

Waterschap heeft goede ervaring met zonnevelden. Geen negatief effect op het watersysteem. Indien het huidige gebruik agrarisch is, kan een verbetering optreden. Vooral doordat de bodem minder verdicht wordt omdat er geen zware machines meer rijden. Soms kan je zelfs het waterpeil omhoog doen en is het echt een verbetering voor de natuur.

Landschappelijke inpassing

Amsterdam-Rijnkanaal als ordening voor wind is een gezochte infrastructuur, deze is immers buiten nauwelijks waarneembaar en ligt in een stil en landelijk gebied. Dit is iets anders dan bijvoorbeeld een snelweg waar al wel meer industriële invloeden zijn te zien (vanwege autoverkeer).

Ook op industriegebieden passen windmolens want daar is het al verrommeld.

Zonneparken kunnen wel landschappelijk ingepast worden, windmolens niet. Omhaging, nieuwe natuur creëren.

Integraal

Zorg voor een integrale afweging van alle domeinen (woningbouw, verkeer, energie, landschap, landgebruik en economie) en niet ieder domein apart beschouwen. Dat gaat anders ten koste van andere belangrijke afwegingen en aspecten. Houdt dus daarbij oog voor het grotere geheel.

De agrariërs moeten extensiever boeren. Druk op grond. Waar staan we over 30 jaar?

Cultuurhistorie

Duidelijk maken wat verstaan wordt onder cultuurhistorie en hoe dat gewogen moet worden

Overig

Voorkom (en belooft) dat er geen energievervlindende verbruikers aangetrokken worden (zoals datacenters) als er opwek wordt gerealiseerd.

Groep 2.

(op basis van de chat een samenvatting van de discussie)

- Er wordt voorgesteld om de randvoorwaarden en criteria op basis van huidige staat van het landschap op te stellen.
- uitgangspunt zou moeten zijn dat onderliggend landschap de basis is. uit het LOP en BKP zijn kaarten waarin natuur/ landbouw/ archeologie cultuurhistorie recreatie zijn opgenomen. leg die over elkaar samen met Ponderakaart en de laatste trends. als tip hoogte 251m, etc. Binnen U16 tafel groen en landschap is ook een landschapskaart gemaakt die als onderlegger gebruikt kan worden, dan gezamenlijk kijken naar argumenten en waarden per locatie en dan de keuze te maken wat kansrijk is.
- Zorg er voor dat de opbrengsten in de omgeving blijven. Dit is een voorwaarde voor een vergunning
- Zorg dat de flora en fauna worden versterkt bij een zonneveld. Een zonneveld kan een meerwaarde creëren voor flora en fauna. Benut zonneparken om historische landschapsstructuren permanent te herstellen of permanente ecologische voorzieningen aan te leggen.
- Maak duidelijker wat de voordelen zijn van een windmolen of zonneveld.
- Zorg dat de grond na het opruimen van het zonneveld geschikt blijft voor natuur of bebouwing.

Verslag Groep 3.

Participatie en betrekken van inwoners

Jan-Coen Smit van duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug: 4 gemeenten samen hebben 180.000 mensen, en weinig mensen hebben meegedaan met de twee bewonersavonden. Dit is een erg lage opkomst, dit kan je geen participatie noemen. Er moet veel meer gebeuren aan participatie. Ook de verdeling van doelgroepen is in dit stakeholdersoverleg niet evenwichtig. Voorts worden jongeren gemist. Een jongere die aanwezig was suggereerde om dit te verbeteren om aandacht hieraan te besteden op scholen, ook HBO, en verder jongeren bereiken via facebook en instagram.

Manja te Velde, St behoud Langbroekerwetering, merkt op dat veel mensen dit proces van de Kromme Rijksgemeenten niet kennen. Het is ingewikkeld en verwarrend voor de gemiddelde inwoner om je weg te vinden. De energietransitie heeft een enorme impact. Als inwoners en bezoeker van het gebied moet je alles zelf zoeken. Informatie moet gebracht worden. Suggestie: Maak dit bekend met een huis-aan-huis brief, dan kunnen ze later ook niet zeggen: ik wist van niets.

Peter Miltenburg, Bunnik Buiten. Er moet een brief naar bewoners toe als het gaat om concrete plannen. Een bewoner wordt gek van de procedures. Je sneeuwt als bewoner onder. Suggestie: commissie opzetten van wijze vrouwen en mannen. Die kijkt naar de vragen van bewoners en nemen dat mee naar de overheid. Dan zijn de belangen van de bewoner ook echt behartigd.

Joop Mocking, campinghouder over recreatie in Kromme Rijkgebied. Het moet een zorgvuldig proces zijn. Hij wil graag meedenken.

Landschappelijke waardenkaart

MilieuZorg Zeist Patrick Greeven kan zich in de huidige criteria vinden. Waarden zijn belangrijk, het moet zorgvuldig. Kromme Rijkgebied is heel waardevol: landschap, biodiversiteit, cultuur, etc. Al die waarden zijn al eens in kaart gebracht in het Landschapsonwikkelingsplan. Daar kun je de criteria op aanpassen. Werk met beelden, dat werkt goed. De landschappelijke criteria voor de Heuvelrug moeten worden uitgewerkt. Ook kwaliteit van bodemecologie meenemen.

Manja vult aan dat dat een op landschappelijke kwaliteiten gerichte aanpak ook kan in het proces voor de Omgevingsvisie.

Berend Musegaas. Maarn Maarsbergen Natuurlijk. De waardenkaarten van Patrick zijn een goed idee. Energietransitie gaat pas leven als het om zoekgebieden gaat, dan worden mensen actief. Dan komt de discussie op gang, voor – en tegenstanders. Er ligt veel tijdsdruk door de RES, de RES 1.0 moet volgend jaar af. In de periode van januari/februari ga je het hebben over de zoekgebieden, dit is veel te kort. Je moet meer ruimte hebben. Mensen komen uit de stoel als het concreet gaat worden.

Hoogte windmolens

Vraag van Berend Musegaas over de grootte van windmolens. Het maakt heel veel uit welke grootte je windmolen heeft. Zijn de kleine windmolens uit beeld?

Antwoord van Ruben Berendts, Blue Bear Energy. Windmolens van nu zijn 5,6 MW met tiphoogte van 241 meter. Wordt die hoogte 150 meter, dan hebben we drie keer meer windmolens nodig dan als we grotere windturbines er neer zouden zetten. Aan de hand van het voorbeeld van Windpark Goyerbrug¹: 4 windturbines van 241 meter wekken evenveel op als 12 turbines van 150 meter. In beide gevallen worden de turbines duidelijk in de omgeving waargenomen. Eén turbine van 241 meter produceert niet meer geluid dan één turbine van 150 meter. Tipsnelheid van grote en kleine windmolens is gelijk. Kleine windmolens hebben een hogere frequentie dan de grotere windmolens. De grotere windmolens geven een rustiger beeld.

Jan-Coen Smit Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug : Er zijn petitie's tegen de kleinere windmolens. Daar wordt tegen geageerd, terwijl dat minder impact heeft dan het park bij Gooierbrug.

We moeten proberen wind en zon te combineren zodat we niet twee keer het ruimtebeslag krijgen. Dit heeft rendement, je hebt de aansluiting al, het is makkelijk te combineren. Dubbele bestemming.

¹ Gemeente Houten heeft vier turbines met een maximale tiphoogte van 241 meter vergund.

Henk Muis. Het is belangrijk dat men inziet dat het een opgave is dat moet. Als je het gaat hebben over 10 x de ashoogte, dat kan helemaal niet. Dan kan je geen enkele windmolen er neer zetten. We moeten gaan puzzelen. Procesvoorstel: we moeten het met z'n allen gaan doen.

Ruben: techniek en proces moet zorgvuldig zijn en iedereen moet meedoen. Maar pas als er een project concreet wordt, dan wordt het proces toch niet goed gevonden. Al heb je aan het begin hele goed intenties, tegenstanders vinden het nooit goed. De andere realiteit is dat wij niet op schema liggen om een maximale temperatuursstijging van 1,5 graden te halen. In het huidige tempo, wordt een temperatuursstijging van 3,0 graden gehaald. De urgentie en tijdsdruk is dus simpelweg enorm.

Tweede deel: het verdienenmodel, randvoorwaarde 50% lokaal eigenaarschap

Ronald Korpershoek, Opgewekt Houten: in de gemeente Houten wordt geld uitgetrokken om energiebesparing te stimuleren. Als je draagvlak wil organiseren en het betaalbaar wil houden, dan moet winst terugvloeien naar de lokale gemeenschap. Mensen moeten een fair share krijgen. De overwinst moet niet afvloeien naar buitenlandse investeerders.

Jan-Coen Smit: 50 % lokaal eigendom is positief. De andere kant van het verhaal is ook dat 50% participatie niet afdwingbaar is. En er is een risico als het windmolenpark duurder wordt, dat participanten ook negatief rendement kunnen krijgen.

Ruben Berendts meldt dat het beeld dat de zilvervloed binnenkomt bij een duurzaam energieproject, is onjuist. De opbrengsten van een duurzaam project wordt gecontroleerd en beperkt door het Nederlandse subsidiesysteem (SDE-subsidie). Het huidige SDE-systeem dwingt initiatiefnemers om in te schrijven op prijs. Er is daarom momenteel sprake van enorme concurrentie op prijs. Dat heeft tot gevolg dat marges zoals die in het verleden golden (zoals bijvoorbeeld bij een burgerwind initiatief van Betuwewind in Deil) niet meer aan de orde zijn. Als je vervolgens aan participanten (burgers) een bepaald rendement beloofd hebt en je kunt dat rendement niet waarmaken, dan ben je geen draagvlak aan het maken maar dan ben je draagvlak aan het verliezen. Hier moeten we vooraf dus goed over nadenken.

Henk Muis meldt dat EWEc (Energiecoöperatie Wijk bij Duurstede) probeert 50% lokaal eigendom af te spreken met projectontwikkelaars. Dat lukt vaak alleen als de gemeente dit ook eist. Hij pleit voor inzet op omgevingsfondsen. Ook mensen met weinig geld kunnen dan mee profiteren. Er komt een fonds van de provincie van 2 miljoen om risico's te dragen die energiecoöperaties ook moeten gaan dragen. Onrendabele projecten komen dan meer van de grond.

Freek Wisseloo. Projectontwikkelaar zonnevelden. Ziet graag samenwerking met energiecoöperaties. Lusten en lasten moeten verdeeld worden in een gebied. Ontwikkelaars moeten vaak alleen de risico's nemen aan de voorkant. Dat zou hij liever willen delen met energiecoöperaties. Als zij dan later 50% lokaal eigendom krijgen waren de risico's ook voor hen voor 50%. Freek en Ruben nemen nu alleen de risico's aan de voorkant van het project. Als het niet doorgaat, hebben zij het risico. Als je de risico's samen deelt kan je twee projecten aan ipv één. Pieter wil graag met hen in gesprek hierover.

Iemand merkte op dat de energiecoöperaties een projectgerichte tak moeten oprichten met leden uit de directe omgeving. Dan zien omwonenden dat ze met lokale mensen te maken hebben. Anders wordt de energiecoöperatie gezien als een club van buiten.

Pieter dankt allen voor hun bijdrage in dit constructieve gesprek.

Overzicht opmerkingen in de chats tijdens de stakeholdersbijeenkomst 17 december 2020.

In dit overzicht zijn de opmerkingen in chats opgenomen onder de bijhorende rubriek van het overzicht randvoorwaarden voor zon en wind voor het Kromme Rijngebied. Een aantal rubrieken zijn toegevoegd. Ook zijn opmerkingen toegevoegd van stakeholders die verhinderd waren voor dit overleg.

De namen van deelnemers zijn weggelaten, maar de opmerking is meestal persoonlijk, geen statement van het bestuur. Namen van beleidsmedewerkers van gemeenten staan er wel in.

Opmerkingen over taakstelling

Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug : Hoe kunnen we bewoners duidelijk maken dat het volleggen van de daken niet voldoende is? Vaak is in gesprekken de eerste reactie: laat ze eerst maar de daken vol leggen.

Behoud Wetering: eerst alle mogelijke energiebesparende mogelijkheden gebruiken en alternatieven benutten (zon op alle daken).

Historische Kring: Zon op dak wordt als gegeven gezien maar in werkelijkheid is daar nog een wereld te gaan. Kijk eens met Google Earth en je schrikt je rot: grotendeels lege daken.....dan hebben we het dus niet over de moeilijker zaken als zonnevelden of windmolens. Als je niet bliksemsnel regelt dat zon op dak gaat gebeuren verlies je draagvlak. De doorsnee burger begrijpt hier niets van.

Energiecoöperatie: het is in veel gevallen onmogelijk om daken vol te krijgen. Reken er niet al te veel op. 25 % is onmogelijk haalbaar. In Wijk bij Duurstede met de daken op ons industrieterrein: veel rendabele projecten mogelijk, zelfs toegezegde SDE, maar toch geen actie. Rondom Langbroek op bedrijfsdaken zelfde beeld.

Energiecoöperatie: In de Kromme Rijnstreek vechten heel veel belangen om de zelfde ruimte. Energiewinning is een nieuwe functie, die echt een plek moet krijgen. Vaak moeten nieuwe belangen zich invecchten en wegen oude gevestigde belangen zwaarder.

Landschapscoördinator: Gaan we als 4 Kromme Rijn gemeenten alleen onze eigen behoefte opwekken? Of gaan we voor de buurgemeenten, die hun taakstelling niet kunnen halen opwekken? Dat maakt nogal verschil. Wim Haver antwoordt: Bijstaan van buurgemeenten komt in de fase voor opwek na 2030.

Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug : Kort vraagje. Is het doel van deze 4 gemeenten om 1,4TWh op te wekken? En dat de U16 in de RES hebben aangegeven 1,8TWh op te wekken. Antwoord Femke Batterink : nee dat klopt niet. Om energieneutraal te worden moeten de Kromme Rijn gemeenten samen ongeveer 1,4 TWh opwekken via windmolens en zonnevelden. Wil je in 2030 op de helft zitten van energieneutraal dan heb je dus 0,7 TWh nodig. Wim Haver : We zoeken nu naar 0,3 TWh. 0,4 TWh is al gerealiseerd of zit in de pijplijn of er net voor.

Staatsbosbeheer zit in de meewerkstand. We volgen het bevoegd gezag en RES U16. Wij verwelkomen zonneweides en windmolens mits goed onderzoek en compensatie verloren natuur wordt geboden.

Opmerkingen over proces en stakeholdersoverleg

Behoud Langbroekerwetering: Ontwikkelaars lijken nu vermengd. Hierdoor vertroebeling discussies. Het moet me van het hart dat ik de technische beperkingen (niet kunnen opnemen, nu wellicht geen chatgeschiedenis waarin wel vragen worden gesteld en criteria aanscherping worden gedeeld) wel heel bepalend vind. Duidelijk communiceren, stappenplan, mogelijke inbreng.

Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug. Samenvatting: Participatie is nogal beperkt. Iets meer dan 100 mensen op een populatie van rond de 180000. Vooral mensen onder de 40 zouden meer betrokken moeten worden, zij wonen het langst tussen de zonneparken en windmolens.

Femke Batterink: doel van de participatie is het verbeteren van de beleidsvoorstellen. Daarvoor hoeft niet 100% van de inwoners mee te doen. Uiteindelijk besluiten de gemeenteraden: onze democratisch gekozen volksvertegenwoordigers.

Natuur en milieugroep Wijk bij Duurstede: Burgerparticipatie raakt wat versleten, mensen hebben inmiddels de nodige ervaring en een belangrijk punt daarbij is teleurstelling, ze voelen zich niet serieus genomen dus de uitdaging wordt steeds groter.

Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug : Tips voor communicatie 1. huis aan huis informeren en veel herhalen. 2. geïnteresseerden gelegenheid geven om mee te doen aan gesprekken.

Behoud Langbroekerwetering: Boodschap aan inwoners herhalen! Veel mensen komen helaas pas in beweging als het heel dichtbij komt, social media gebruiken, huis-aan-huisbrief, website. Het juiste publiek? Dat zijn gewoon alle inwoners van Nederland. Mensen komen sowieso lastig in beweging, daar ligt echt een taak voor de gemeenten. Wees open en transparant in je info, geeft ook aan hoe hoog die windturbines worden en wat de impact daarvan is, op alle mogelijk gebied. Idem voor zonnevelden. Maak de mogelijkheid voor inspraak en participatie HEEL helder voor je inwoners

Femke Batterink Utrechtse Heuvelrug antwoordt dat dit een stakeholdersessie is. Iedereen zit hier om expertise en belangen in te brengen. Vandaag is geen referendum. Geen "meeste stemmen gelden", maar input brengen. Onze randvoorwaarden en criteria verbeteren, aanscherpen, aanvullen etc.

Staatsbosbeheer: Boodschap is volgens mij: het komt er linksom of rechtsom. Als we blijven zeggen het kan nergens/niet dan wordt het besluit waar/hoe/wat wel zonder ons genomen denk ik. En er zijn zeker wel plekken volgens ons waar het goed in te passen valt, en/of zelfs een meerwaarde kan zijn tov huidige landgebruik.

Landschapscoördinator : ik vraag me af wie de keuze en prioritering maakt in de veelheid aan opmerkingen/uitgangspunten en randvoorwaarden? Dat is best lastig.

Natuur Utrechtse Heuvelrug: Voor zonnevelden en windmolens kan vanuit de gemeente een aanbesteding uitgaan. Bij deze aanbesteding duidelijke eisen stellen tav duurzame aanleg en opruimen en duur. gemeente houdt de regie en gaat niet in op aanvragen van initiatiefnemers. Bij aanbestedingen uitgaan van een win-win situatie voor bewoners.

Jelger Takken Houten: We hebben 80 stakeholders uitgenodigd, ook landeigenaren.

Energiecoöperatie mist de bijdrage de provincie. Bij energieprojecten lijken ze een voorwaardelijke stem te hebben.

Natuurgroep: we hebben meer tijd nodig om draagvlak te krijgen. Initiatiefnemer wind : De tijdsdruk is groot omdat we een URGENT klimaatprobleem hebben.

Agrariër Jeroen van Wijk: Als alle randvoorwaarden en criteria gehonoreerd worden, dan blijven er maar weinig plaatsen in het gebied over waar zonnevelden of windmolens geplaatst kunnen worden. Ik was daarom benieuwd of er dan een volgorde van criteria gehanteerd wordt? In dat geval zou ik graag het voorkomen van zonnevelden op landbouwgrond wat meer naar boven geplaatst zien worden, zodat eerst andere locaties benut worden.

Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug : Waarom wordt er geen gebruik gemaakt van reeds bestaande informatie die opgehaald is bij bewoners zoals bij diverse avonden in de Utrechtse Heuvelrug?

Jelger Takken antwoordt: daar is zeker rekening mee gehouden. De uitkomsten daarvan worden meegenomen.

Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug: De gemeenteraad van UH heeft al een afwegingskader aangenomen. Dat is strenger dan deze voorwaarden. Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug : In de gemeente Utrechtse Heuvelrug is al een afwegingskader met criteria en randvoorwaarden aangenomen in gemeenteraad. Wat is dan de waarde van wat wij nu bedenken?

Jelger Takken antwoordt: Dat klopt, we proberen met de vier gemeenten zoveel mogelijk aan te sluiten bij elkaars wensen en besluiten. We willen deze zo veel mogelijk gelijk te houden in de Kromme Rijn gemeenten.

Milieuzorg Zeist: Is er al inventarisatie beschikbaar van voorwaarden waar in diverse gemeente thans wordt uitgegaan, zodat ook duidelijk is hoe diverse gemeenten er thans instaan.

Wijkvereniging Houten: Belangrijk thema in onze bijeenkomst was ook dat het nodig is om over de criteria heen integrale keuzes te maken en daar goed op te sturen vanuit de gemeenten. De zorg is geuit dat het puntensysteem dat bijvoorbeeld de gemeenten Houten in voorbereiding heeft daar niet voldoende in voorziet.

Wijkvereniging Houten: De woorden van Pieter inzake de participatie zijn mij uit het hart gegrepen. Misschien nu eerst twee maanden energie in participatie en draagvlak en daarna pas beleid vaststellen. Absoluut eens met Pieter dat het gedrag van de gemeente/overheid en de met elkaar besproken uitgangspunten en richtlijnen. Nu lijken dit losse trajecten en worden vergunningen verleend waarbij er tegen andere punten wordt getoetst.

Energiecoöperatie: herhaal dit soort bijeenkomsten op het niveau van de woonkernen en de buitengebieden met aangescherpte randvoorwaarden mede n.a.v. deze bijeenkomst.

Opmerkingen over inzet van stroom

Wijkvereniging en anderen willen geen stroom opwekken voor datacenters. Maar wel voor inwoners en bedrijven die energie gebruiken. Voor dit gebied hoeven dus geen kabels te komen? Is dit al ergens uitgewerkt. Is het advies van Stedin openbaar?

Fijn. Maar waar staat dit? Heeft Stedin toegezegd dat de energie op het net komt? Of komen er directe afnemers? Of moeten die gezocht worden? Met als nog risico dat er toch datacenters of dit soort bedrijven komen. Leveren geen voordeel dit gebied maar wel veel overlast.

Initiatiefnemer wind: Elk energieproject moet worden aangesloten op het net bij Stedin. Als die aansluiting er niet is, kan het project niet gebouwd worden. Levering aan bv een datacenter loopt ook via het elektriciteitsnet. Alleen gemeenten kunnen die in een bestemmingsplan weigeren. Als er sprake is van directe levering, gaat het eigenlijk over directe afrekening tussen opwekker en gebruiker. Er wordt geen directe kabel gelegd tussen opwekker en afnemer. Er moeten wel extra kabels komen tussen het project en de aansluiting op het publieke net van Stedin.

Energiecoöperatie: het is interessant om te kijken of de energie die met velden en turbines wordt opgewekt, aan de eigen omgeving ten goede kan komen. Dat kan bijvoorbeeld door een deel van het veld of door een turbine in coöperatief verband te exploiteren en de stroom aan inwoners te verkopen. Verder is het interessant om te kijken of we overdag opgewekte energie kunnen opslaan voor gebruik 's nachts of op momenten dat de zon niet schijnt en de wind niet waait. De nieuwe Energiewet gaat het waarschijnlijk mogelijk maken dat er zonder tussenkomst van energiemaatschappijen kan worden geleverd.

Landschapscoördinator vraagt of er een kaart is waar alle (vergunde) initiatieven op staan en hoeveel MW wordt opgewekt.

Zonnevelden

We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.

Reactie Zonneveldontwikkelaar: Voorkomen klinkt als een harde nee. Echter met zonnevelden zijn er juist ook mogelijkheden om cultuurhistorie te benadrukken. Ook m.b.t. archeologie zijn er voldoende mogelijkheden om ergens omheen te kunnen werken (betonnen voetjes i.p.v. kleine heipalen, of plaatsbepaling transformatoren, etc.). Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten kan ik mij wel in vinden als harde nee. Maar cultuurhistorie en archeologie hoeven geen uitsluitingscriteria te zijn.

Cultuurhistorische vereniging: Kromme Rijngebied is een en al cultuurhistorie. Als er gesteld wordt dat voorkomen wordt dat windmolens/zonnevelden in gebieden met cultuurhistorie worden geplaatst dan dient dat nader uitgewerkt te worden/meer gespecificeerd.

Energiecoöperatie: wat mij opviel uit de eerdere rondes is minder belang hechten aan de Hollandse Waterlinie. Daar ben ik het mee eens. Maar wat doet de provincie?

Factsheets voor hernieuwbare energie op Rijkswaterstaat assets - Bouwstenen Regionale Energiestrategieën (RES)

De link naar de infographic:

<https://www.energieoprijksgrond.nl/documenten/brochures/2020/12/01/factsheets-voor-hernieuwbare-energie-op-rijkswaterstaat-assets---bouwstenen-regionale-energiestrategieen-res>

Het RWS areaal leent zich vaak goed voor meerdere gebruiksdoelen tegelijkertijd: naast de huidige functie kunnen mogelijk functies worden toegevoegd ten behoeve van de biodiversiteit, klimaatadaptatie.. zie www.energieoprijksgrond.nl

Wijkvereniging Houten: www.energieoprijksgrond.nl Dit kan meegenomen in de opbrengst van de RES. Dat lijkt niet terug te komen. We willen geen Lubachachtige datacentra die alle energie opeisen zodat we nog meer zon en wind nodig hebben.

We zorgen voor goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.

Zie opmerkingen hierover bij windmolens.

We voorkomen zonnevelden in natuurgebieden en weidevogelgebieden.

Vanuit zonneveldontwikkelaar Holland Solar hebben we besloten Natura2000 gebieden te ontzien.

Cultuurhistorische vereniging: Belangrijk bij uitwerking is de discussie over de oriëntatie in het landschap en hoe en wanneer bodemkwaliteit wordt gemonitord.

Energiecoöperatie : wat betreft biodiversiteit en andere belangen: die hoeven elkaar niet te bijten, vaak zijn ze goed te verenigen.

Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug : over waardering van het landschappelijk inpassen gesproken: ook landbouwgebied heeft belangrijke (visuele) waarden. Ook in deze gebieden zorgvuldig omgaan met zonnevelden en windmolens. Nu lijkt in de discussie de landbouwgebieden dé plekken om zonnevelden en windmolens te plaatsen.

Waar het Milieuzorg Zeist om gaat is of we daaruit bepaalde criteria kunnen halen die de dialoog kunnen voeden, dus aanvullend op voorwaarden die uit gespreksgroepen en enquête zijn voortgekomen, zoals meetlat biodiversiteit, etc. Neem ook kansen versterken biodiversiteit waar mogelijk mee (zie ook rapport RU Groningen en Wageningen).

Wijkvereniging Houten: Kijk wat nodig is op korte termijn maar zeker ook met zicht op mogelijkheden en ontwikkelingen op de lange termijn en combineer de verschillende zaken (energie, landbouw, natuur en diversiteit). Maar zeker met elkaar en niet op 1 plek gaan concentreren, maar de last verdelen.

Wijkvereniging Houten mist bij het opruimen ook nog dat de grond bruikbaar blijft en nu is de zinsnede zo opgenomen dat het ook grond voor bebouwing kan worden. De grond moet geschikt blijven na het opruimen van de zonnevelden ook voor natuur en niet alleen voor bebouwing.

Energiecoöperatie: onderstreep in de vergunning het belang dat de projecten na afloop worden opgeruimd en het landschap wordt hersteld.

Energiecoöperatie: we hebben het bij energie volgens mij over een publieke (nuts)voorziening. Bij verdozing gaat het om planschade. Helemaal eens dat de vergunningverlener ook bij die aanvragen rekening houdt met het effect op het landschap.

Echter, voor overige natuurgebieden kunnen we juist meerwaarde bieden. Maar dan kan ik mij wel voorstellen dat er eisen worden gesteld aan het ontwerp (bijv. geen dicht oost-west systeem), maar juist voldoende ruimte tussen de rijen.

Staatsbosbeheer: zoek op zonnevelden naar bijzonder planten die als ze verloren zouden gaan bij de aanleg van zonnevelden, elders gecompenseerd kunnen worden. SBB speelt graag een rol in compensatie (schaalvoordelen, zowel qua kosten als kwaliteit (minder versnipperd)).

Staatsbosbeheer: zorg dat het hek rondom een zonneveld voorzien is van faunapassages.

Zorg voor een groene omkleding van zonnevelden, zodat het zonneveld niet te veel op valt. Suggestie: de aanplant om hek te maskeren moet zijn van inheemse en niet-invasieve soorten, hierin kan SBB adviseren. Het kan ook een mooie combinatie zijn met recreatieve meerwaarde voor de omgeving. Zonneweide met voedselbos langs de randen.

Staatsbosbeheer: gebruik een zonneveld als argument om waterpeil te verhogen. Bijvoorbeeld in gebieden waar verdroging is, kan nabijheid van een zonneveld een voordeel zijn omdat de hydrologische situatie verbetert. Veen vernatten combineren met zonnepanelen (lopikerwaard).

Koppel opgaves (bijvoorbeeld veenvernatting), win win, waar valt een meerwaarde te halen? Dit is een Ontwikkelopgave: ontwerp slim!

Maak een duurzame zonnepanelen-constructie bijvoorbeeld van SBB hout.

Er zijn ook duurzame cradle to cradle zonnepanelen – modulair, herbruikbaar.

We voorkomen zonnevelden in stiltegebieden.

Zonneveldontwikkelaar: Dit is absoluut onnodig, zonnevelden zorgen niet voor additioneel geluid, zonnevelden kunnen juist zeer geschikt zijn in stilte gebieden.

Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug : Waarom zou je zonnevelden niet in een stiltegebied kunnen leggen? Ze maken toch geen geluid? Energiecoöperatie: De transformator maakt geluid.

Staatsbosbeheer: zonnevelden worden vaak op zich zelf een soort stiltegebied - er is een keer aanleg , miniem onderhoud en veelal staat er een hek omheen waardoor er niemand komt. Daarbij biedt zonneweide ook een kans om e.g. peil te verhogen. Wellicht interessant om te combineren met veenvernatting. En of te kijken naar plekken waar verdroging speelt.

We plaatsen zonnevelden zoveel als mogelijk langs wegen, kanalen en spoorlijnen.

We voorkomen plaatsing van zonnevelden in gebieden van De Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Volgens Zonneveldontwikkelaar is dit een onnodig uitsluitingscriterium. Dit betreft een enorm gebied waar juist hele geschikte locaties binnen liggen. Dit moet een integrale afweging worden. Als er weinig mensen last van hebben en er wel goede aansluitmogelijkheden zijn, en wellicht een combinatie kan zijn met waterberging. Of juist de waterlinie benadrukken, liggen hier juist ook kansen.

Staatsbosbeheer: Inpassen in het landschap van groot belang. Voorkom plaatsing van zonnevelden in gebieden van De Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor dit gebied specifiek aandacht voor beschermen NHW zeker bij aanwijzing van dit gebied als Unesco-erfgoed. Kernkwaliteiten kromme rijengebied zijn heel hoog: is inpassing hier überhaupt mogelijk? Niet direct de eerste plek voor energielandschappen.

We voorkomen plaatsing van zonnevelden op kwalitatief goede landbouwgrond zodat deze voor voedselproductie beschikbaar blijft.

De randvoorwaarden zou volgens Zonneveldontwikkelaar geen uitsluitingscriterium moeten worden. Uiteraard heeft de voorkeur om minder productieve landbouwgrond of juist stortplaatsen hiervoor in te zetten. Echter in

combinatie met alle andere gestelde criteria, kun je hiermee vrijwel zonder locaties overblijven. Ook dit is uiteindelijk een integrale afweging. Elke locatie zal voor- en nadelen hebben.

Energiecoöperatie: Er ligt een enorme stikstof opgave. kijk naar de mogelijkheden voor extensivering van de landbouw, in de vorm van 20 % van de bedrijfsoppervlakte gaan gebruiken voor zonnevelden, waarbij dan 20-25 minder vee. Opbrengst zonnevelden is veel hoger dan van grasland voor vee.

Initiatiefnemer : benut zonneparken om historische landschapsstructuren permanent te herstellen of permanente ecologische voorzieningen aan te leggen. Enorme kans!

Wijkvereniging: de economische afweging vind ik best lastig omdat die ook niet altijd voor de lange termijn ook de juiste zijn.

Agrariër Jeroen van Wijk: Als oud voorzitter van deze LTO regio weet ik dat LTO geen voorstander van het plaatsen van zonnevelden op landbouwgrond is en zien daarom ook graag dat andere plaatsen zoals daken en langs wegen, kanalen en spoorlijnen eerst volledig benut worden.

Vraag Jeroen van Wijk: is hierbij hoe de gemeenten dit gaan reguleren/ stimuleren, aangezien zon op land waarschijnlijk goedkoper te realiseren is voor projectontwikkelaars zullen ze andere alternatieven proberen te mijden.

Jeroen van Wijk: Zonnevelden zullen voor een klein aantal agrarische ondernemers economisch interessant worden, alleen het overgrote deel zal hier de nadelen van ervaren. De gronddruk is al erg hoog in het gebied. Agrariërs die zonnevelden plaatsen op hun land zullen naar vervangende grond op zoek gaan en meer kunnen bieden op koop en/of huurgrond dan andere agrariërs.

Jeroen van Wijk : De ontwikkeling van zonnevelden in het gebied zullen de extensivering en toename van biodiversiteit remmen en zelfs tegenwerken. Gronden zijn moeilijk te verkrijgen. De kans is zelfs reëel dat boeren grond met kortlopende pacht kwijt raken omdat de prijzen hard op gaan lopen en het dus economisch niet haalbaar is de percelen te behouden. Met name bedrijven met veel of volledig pachtgrond zullen hier veel last van krijgen.

We plaatsen zonnevelden zoveel mogelijk met een groene afzetting, zodat het zonneveld niet te nadrukkelijk aanwezig is.

Landschappelijke kwaliteit meewegen

Landschapscoördinator : uitgangspunt zou moeten zijn dat onderliggend landschap de basis is. uit het LOP en BKP zijn kaarten waarin natuur/ landbouw/ archeologie cultuurhistorie recreatie zijn opgenomen. leg die over elkaar samen met de Ponderakaart en de laatste trends, zoals een tiphoogte 251m etc. Binnen U16 tafel groen en landschap is ook een landschapskaart gemaakt die als onderlegger gebruikt kan worden En dan gezamenlijk kijken naar argumenten en waarden per locatie en dan de keuze te maken wat kansrijk is.

link Beeldkwaliteitplan

https://www.krommerijnlandschap.nl/fileadmin/user_upload/Downloads/visiedocumenten/BKP_Kromme_Rijngebied%2B_juli2010.pdf

Stukken van het LOP op onze website. <https://www.krommerijnlandschap.nl/extra/over-ons/>

Natuurgroep Utrechtse Heuvelrug is benieuwd naar zonnevelden als leef- voedselgebied voor dassen.

Zonneveld initiatiefnemer : Ik heb hierover contact met de dassenwerkgroep Utrecht en 't Gooi. Als je meer informatie wilt hebben licht ik het graag toe, 0611256279. Zonnepark Achterwetering is het eerste grote grondgebonden zonne-energie-initiatief in de gemeente De Bilt. info dassen :

<https://www.ixzon.nl/achterwetering/> Zonnepark Boksveenweg

Cultuurhistorische vereniging nieuwe voorwaarde : er wordt geen bestaande beplanting gekapt of verwijderd ten behoeve van zonnepanelen en/of windmolens.

Jelger Takken: pas differentiatie toe door verschillende lagen af te pellen. Landschap, landbouwkerngebied en cultuurhistorie. Zet windmolens neer in plekken waar al landschappelijke verstoring is (langs infra).

Natuur Utrechtse Heuvelrug : de regie ligt bij de gemeente. Kijken vanuit het gebied. Kan daar een puntensysteem voor komen?

Milieuzorg Zeist: Goed als echt integraal wordt opgepakt, dus op basiswaarden, maar voorkom dus wel hagelslag over hele Kromme Rijngebied, dat mede afhankelijk op bepaalde plek aanwezige kwaliteiten natuur, landschap en cultuurhistorie, etc.

Waterschap: Maak integrale plannen met aandacht voor water, biodiversiteit en energie.

We plaatsen zonnevelden op een minimale afstand van 100 meter van woningen en tuinen.

Windmolens

We gaan uit van 5.6 MW windmolens met een opbrengst van 15.000 MWh.

Natuuronderzoek. Bij ieder project is een natuurtoets nodig om de mogelijk schadelijke effecten in beeld te brengen van windmolens voor de natuur / populaties

Historische Kring : We hebben criteria nodig voor ecologie en natuur, vanzelf wordt hier weinig aan gedaan.

Femke Utrechtse Heuvelrug : Wie weet meer over windturbines en insecten? Klopt het dat windturbines slecht zijn voor de insectenstand? Vliegen die insecten wel zo hoog? Zijn daar onderzoeken over ?

Wijkvereniging: bekend is dat veel vogels sneuvelen door windturbines.

Femke : veel volgens mij niet, maar het zullen er geen nul zijn. Over vogels en windturbines zijn best veel onderzoeken gedaan. Maar hoe zit dat met insecten?

Staatsbosbeheer : Onderzoek bij windmolens: vogels en vleermuizen (als verloren, compenseren). Eerst mitigatie (voorkomen van) effecten op natuur. Grotere parken worden vaak via MER studie onderzocht, wij volgen hierin bevoegd gezag (provincie). Als zonnevelden of windmolens een extra barrière vormen voor migratie natuur/soorten, dan is het belangrijk om dit te compenseren.

We voorkomen plaatsing van windmolens in gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.

Cultuurhistorische vereniging : er wordt geen bestaande beplanting gekapt of verwijderd ten behoeve van windmolens.

Als Stichting behoud het Weteringgebied, zijn wij van mening dat waar nu voor plaatsing van windturbines en zonnevelden 'ja, mits' geldt voor plaatsing, er moet worden doorgevoerd: 'nee, mits', bij voorkeur totale uitsluiting van het Langbroeker Weteringgebied

Redenen: behoud cultuurhistorisch landschap (copelandschap, coulissenlandschap), stiltegebieden, NNN, Natura2000, flora en fauna (beschermde diersoorten), geen verhoging verkeersbewegingen.

Wijkvereniging Houten: Veel gemeenten kiezen voor bewoners en besluiten geen wind meer toe te staan, bijv Dronten.

Campinghouder wil bij randvoorwaarden en criteria voor locaties graag toevoegen : Recreatieterreinen en campings.

Energiecoöperatie: we hebben voor z'n al de zonneladder, zou er voor wind ook een windladder moeten komen?

We plaatsen windmolens zoveel mogelijk langs wegen, kanalen, spoorlijnen, verkeersknooppunten en industrieterreinen.

Wijkvereniging Houten: Overlast wind energie in bewoond gebied is groot en cumulatief met overlast van snelweg in deze omgeving moet meegenomen worden.

Wijkvereniging Houten: Energie langs de snelweg www.energieoprijksgrond.nl Gronden worden aangeboden en tellen mee voor RES.

Wind alleen op zee of bijv IJsselmeer. Overlast moet voorkomen worden om draagvlak voor duurzame energie te behouden.

Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug: Samenvatting extra criterium: functies zon en wind combineren, praktisch: bij wind ook zon onderbrengen. " Initiatiefnemer wind: Mooi als dat kan, maar het hoeft geen voorwaarde te zijn. Ga er maar vanuit dat er ruimtegebrek is in het Krommerijgebied.

Landschapscoördinator: Het Ponderakaartje laat slecht één aspect zien, maar jullie hanteren die wel als waarheid en uitgangspunt. Dat vind ik te kort door de bocht en onjuist. Wim Haver antwoordt: Het Ponderarapport toetst op allerlei wettelijke eisen (niet op alle) en houdt daarmee technisch mogelijke locaties over. In januari gaan we dat uitwerken en toelichten hoe we tot een serie te kiezen gebieden zijn gekomen.

Staatsbosbeheer: Kans windmolens: markeren belangrijke punten. Bijvoorbeeld langs rivieren. Windmolens kunnen de hoofdweerstandlijn markeren.

De afstand van een windmolen tot woningen, geluidsgevoelige objecten en beoogde woningbouwlocaties bedraagt minimaal 400 meter.

Belangen Wijkersloot wijst op normen WHO en RIVM die aangeven dat windmolens van deze omvang echt niet op 400 meter van een woning kunnen komen. Ze pleiten voor 10 keer de ashoogte. Hanteren van 10x ashoogte tot woonhuizen is in lijn met advies van WHO en met Duitsland en Denemarken. Wijkvereniging Houten sluit zich hierbij aan.

Volgens Initiatiefnemer wind betekent dit dat er geen windmolens in het Kromme Rijngebied kunnen komen.

Bregje gemeente Houten meldt dat de wettelijke bepalingen bij windmolens niets zeggen over afstanden, maar wel over geluidhinder en slagschaduw. Daaruit volgen afstanden die onder die omstandigheden gelden.

Wijkvereniging Houten: Kunnen de windmolens die vaak stil staan in Houten niet intensiever worden gebruikt ? Antwoord Bregje Tettelaar: dit is een gevolg van vergunningvoorschriften.

We voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan.

We zorgen voor goede aansluiting op het elektriciteitsnetwerk.

Cultuurhistorische vereniging: Volgens mij speelt de bestaande infrastructuur van energieleidingen een belangrijke en bepalende rol waar windmolens worden geplaatst.

Staatsbosbeheer: Kans om te combineren van een windmolenparken met zonneweides. Productie windpark en zonnepark is tegenovergesteld. Dus goede combinatie voor één aansluiting. Netcapaciteit/aansluitpunten is te laag in Nederland. Daarbij: een windmolen verbruikt minder oppervlak (0,1 ha voor de molen zelf en opstelplaats: moet kraan bij kunnen voor onderhoud). Voor één windmolen is 10 ha zonneweide nodig. Op 1 hectare kun je natuurlijk geen 10 windmolens neerzetten maar combinatie is daarom interessant.

Nieuwe voorwaarde op verzoek van RES in beeld

We voorkomen windmolens in stiltegebieden.

Voorwaarden voor de exploitant van zonnevelden en/of windmolens

De exploitant maakt inzichtelijk hoe 50% van de opbrengst ten goede komt aan de lokale gemeenschap.

Energiecoöperatie : Het is interessant om te kijken of de energie die met velden en turbines wordt opgewekt, aan de eigen omgeving ten goede kan komen. Dat kan bijvoorbeeld door een deel van het veld of door een turbine in coöperatief verband te exploiteren en de stroom aan inwoners te verkopen. Verder is het interessant om te kijken of we overdag opgewekte energie kunnen opslaan voor gebruik 's nachts of op momenten dat de zon niet schijnt en de wind niet waait.

Energiecoöperatie: wij zijn van mening dat ieder zonnepark of windmolenpark een heel flinke duit in de zak moet doen van een Energietransitiefonds. En bovendien moeten inwoners echt eigenaar kunnen worden. Nu gaan de meeste opbrengsten naar de ontwikkelaar en naar de boeren.

Energiecoöperatie: Er worden veel nadelen genoemd, maar breng in beeld wat de opbrengsten zijn, en maak duidelijk wat de voordelen zijn, voor gemeenten of dorpen, hoe de gemeenschap daarvan kan profiteren. Er zijn goede voorbeelden in Friesland en Flevoland. Werk met een gebiedsfonds. Maak onderscheid in vergoeden van directe schade voor omwonenden en in een fonds met voordelen voor anderen.

Energiecoöperatie: Een transitiefonds heeft een bredere doelstelling dan een gebieds- of omgevingsfonds: helpen van mensen met een smalle beurs en voorzieningen voor de hele gemeenschap. De gedachte is om het transitiefonds te vullen met een % van de opbrengst die we inhouden op de investeerders uit de lokale bevolking.

Wijkvereniging wil graag meer inzicht krijgen in de business case en de rol van de investering om initiatieven te kunnen ontwikkelen. Nu is de regelgeving erg lastig te begrijpen en heb je daarvoor echt hulp nodig om stappen te kunnen zetten.

Waterschap: Dat inschrijven op prijs bij SDE++ is een kant van het verhaal. Andere kant is dat RVO rekent met een rendement op eigen vermogen van 11%. Dat is het deel dat naar de eigenaar gaat. En dat is wel degelijk een bedrag waarmee de burgerbeweging meer kan.

Initiatiefnemer wind: @ Waterschap: het inbieden op prijs is pas sinds dit jaar (nu CO2 afvang ook uit de SDE-pot mee-eet), dus jouw voorbeeld over Betuwewind is ondertussen achterhaald. Punt is: je kunt geen rendement beloven als je het niet kunt waarmaken. Dan holt het draagvlak achteruit!

Waterschap: Ik weet dat Betuwewind staat en draait, dus drijft op een SDE-beschikking van een paar jaar terug. Hoofdpijn blijft dat overheid onrendabele top blijft steunen en zich er bewust van is dat er rendement moet worden gemaakt. Wat we als inwoners moeten voorkomen, is dat grootschalig, snel realiseerbaar door commerciële partijen gebeurt en inwoners en energiecoöperaties de onrendabele stukjes krijgen toegeschoven. Het probleem van financiële burgerparticipaties is wel degelijk oplosbaar.

Energiecoöperatie: het lokaal eigendom moet worden gedefinieerd. Er zijn ook lokale initiatiefnemers - is dat ook lokaal eigendom? Volgens mij niet en moet het gaan om lokaal voor de hele gemeenschap.

Gesocialiseerde grondvergoeding

Volgens Femke is er al de mogelijkheid voor een gesocialiseerde grondvergoeding voor windmolens. Wim Haver : dat betekent dat alle grondeigenaren in de buurt een vergoeding voor de grond krijgen en niet alleen de ene eigenaar die de molen op zijn land krijgt. Hij krijgt wel wat meer.

Initiatiefnemer wind: Het lastige aan gesocialiseerde grondvergoeding is dat de turbines uiteindelijk op grond komen die in eigendom is van iemand. Als deze eigenaar daar geen zin in heeft, dan is het gelijk niet meer

mogelijk. Is dan een gesocialiseerde grondvergoeding een te stellen randvoorwaarde voor grootschalige wind opwek?

Initiatiefnemer wind volgens mij kan je die randvoorwaarde niet stellen. Een windontwikkeling duurt meer dan 10 jaar. Het grondcontract wordt aan het begin gesloten. Je kan niet halverwege de voorwaarden veranderen. Energiecoöperatie : voor nieuwe situaties wel.

Behoud Langbroeker Wetering: Waarom wordt er de nadruk gelegd op het verdienmodel voor agrariërs. Kleine windmolens tot 20 meter zijn ook windmolens, dus die meenemen in de discussie en niet alleen als verdienmodel voor boeren. Vooral omdat het ca 100 locaties kan betreffen in het buitengebied van Wijk bij Duurstede.

De exploitant stelt een participatieplan op en geeft aan hoe inwoners worden betrokken en welke invloed zij hebben.

De exploitant zorgt er voor dat de huidige bodemkwaliteit niet achteruit gaat.

De exploitant van zonnevelden of windmolens houdt zich bij plaatsing aan de 'Gedragscode zon op land' van Holland Solar of de 'Gedragscode Wind op Land' van NWEA en NLVOW.

De exploitant ruimt na ontmanteling de materialen op. Deze worden zoveel mogelijk gerecycled.

Initiatiefnemer wind: om dit punt vorm te geven is een bankgarantie noodzakelijk voor de gehele looptijd van de exploitatie.

Energiecoöperatie: inclusiviteit is voor investeren in projecten belangrijk

Initiatiefnemer: de vraag is of omwonenden een naburig energieproject steunen als er een energiecoöperatie mede-eigenaar is.

De exploitant zorgt er na ontmanteling voor dat de grond weer bruikbaar is voor andere bestemmingen.

RES in Beeld voegt toe: De exploitant vult een opruimfonds wat voldoende groot is om alles op te ruimen

Jeroen van Wijk: ziet graag dat de exploitant zorgt dat na ontmanteling de grond weer bruikbaar is voor de oorspronkelijke bestemming en niet voor 'andere bestemmingen'.

Jeroen van Wijk : Het lijkt ons verstandig dat de exploitant een bankgarantie afgeeft voor ontmantelen/ schoon opleveren en terugbrengen naar de oorspronkelijke bodemkwaliteit. Anders laten ze aan het eind van de periode de BV failliet gaan en mag de lokale gemeenschap voor de kosten opdraaien.

Evt nieuwe voorwaarden voor exploitanten op verzoek van RES in Beeld

- De exploitant betaalt de stroomaansluiting
- Een accountantscontrole van de jaarrekening van de exploitant is verplicht
- Een openbare jaarrekening (OOB status) is verplicht
- Opstellen criteria voor leefbare wereld voor volgende generaties
- Toetsing van de maatregelen aan de criteria voor leefbare wereld

Bijlage 7. Ruwe Verslagen avonden 10 en 14 december.

Avond 10 december

1^e ronde 36 deelnemers (-14 mensen van gemeente) = 22

2^e ronde 39 deelnemers (-14) = 25

totaal 47 deelnemers

Sessie 1.

Groep 1. 14 personen. Groep 2 10 personen.

Opmerkingen over randvoorwaarden

- Dubbellandgebruik bij zonnevelden is gewenst.
- Gebied met hoge recreatieve waarden zoals Achterdijk bij Bunnik ZW leent zich niet voor zon en wind maar voor natuur inclusieve landbouw.
- Groene stroken om zonnevelden moeten breed genoeg zijn om in de winter ook te werken als haag.
- Plant groenstroken zo vroeg mogelijk in zodat ze al werken als de zonnevelden aangelegd worden.
- Zorg voor groenstroken van 50 meter tussen velden voor ecologie en recreatieve paden. Stel deze open.
- Neem bij windmolens laatste onderzoeken naar geluid en slagschaduw mee in afweging.
- Bij molens van 240 meter is 400 meter afstand tot woningen te weinig. Meningen zijn van 800 – 1000 – 2500 meter afstand tov woningen. Ook wel 10 maal de tiphoogte. Kwam in beide groepen aan de orde. Windmolens zijn beter hoorbaar in stille gebieden
- Geen zon en wind in vogelgebieden.
- Geef ruimte aan innovatie en experimenten binnen de bestaande technieken en kader dit niet af (bijvoorbeeld zonnepanelen boven fruitbomen).
- Afstand 100 meter bij zonnevelden kan, maar als het een klein zonneveld voor eigen gebruik is zou dat ook minder moeten mogen.
- Definieer een zonneveld goed, zodat je onderscheid kan maken.
- Zonnepanelen en windmolen moeten circulair en duurzaam gebouwd worden. Verklein afvalberg.
- De opgewekte energie moeten in de regio blijven.

Tips en ideeën

- Marc Heijnen heeft een fruitbedrijf bij Werkhoven en een omgevingsvergunning gekregen voor zonnepanelen boven fruitbomen.

Meningen

- Inwoners willen weten wat “overige beleidsruimte” is voor iedere gemeente. Is dat openbaar? Dat wisselt per gemeente en betreft al door college en of raad vastgesteld beleid. Wim heeft ze naar de gemeenten verwezen.
- In kaarten van de RES werden vogelgebieden weggelaten om zonnevelden ruimte te geven.
- Anouk Haaksma BVHlokaal vindt het aantal deelnemers in deze bijeenkomst te laag om het participatie te noemen. Dat is toch niet : ‘iedereen doet mee’.
- Roep mensen op met flyers of een huis aan huis brief.
- Een kwart van de doelstelling zon op dak is onhaalbaar ivm problemen met daken bij bedrijven.
- Meer aandacht moet gegeven worden aan energiebesparing
- Geef kerncentrales een kans, dan hoeven wij geen windmolens
- Open haarden en barbecues leiden tot meer ongezondheid dan windmolens

Sessie 2.

Kort verslag 1^e sessie

Prettige sfeer. Er werd naar elkaar geluisterd.

Vooraf vragen over beleid en inhoudelijke aspecten rond de energietransitie

Relevante punten die genoemd zijn:

Hoe werken de gemeentes met elkaar samen? Moet ieder zijn eigen deel doen, of kan er voor gekozen worden om in de ene gemeente meer op te wekken dan in de andere? Welke spelregels worden hierbij gehanteerd?

Rob Jorg heeft hier op geantwoord dat hier nog geen pasklare oplossing voor is. Juist om die reden werken de gemeentes in de KRS samen om met elkaar de uitdaging op te pakken.

Zorgen over overlast van windmolens: geluid en slagschaduw. Wat zijn criteria die worden gehanteerd om deze overlast tot een minimum te beperken?

Zijn de zoekgebieden al vastgesteld? Nee, nog niet. Er is een rapport van Pondera waarin al wel e.e.a. is te vinden waar wel en waar niet mogelijkheden zijn op grond van alle wettelijke randvoorwaarden.

Zorgen over noodzakelijke grondgebruik bij veel zon op land ten koste van natuur. Pleidooi om vooral voor windmolens te kiezen.

Zorgen bij een veehouder die ziet dat de grondprijzen sterk omhoog gaan door projectontwikkelaars die grondposities innemen. Hoe gaan we hiermee om?

Weinig concrete suggesties voor directe criteria, dus alleen af te leiden uit de vragen.

Kort verslag 2^e sessie

In de 2^e sessie was meer weerstand en wantrouwen: is alles al niet besloten? Hebben echt nog invloed?

Verzoek voor betere en intensievere communicatie: probeer iedereen te bereiken. Dus (nog) pro-actiever mensen benaderen en belangrijke informatie, zoals rapport van Pondera, beter ontsluiten voor burgers.

Sommige vragen in de enquête waren te technisch (infrastructuur STEDIN) of niet helder (geen molens tussen de dorpen).

2 deelnemers waren aanwezig namens actiegroepen (Langbroekerwetering en Sterkenburg). Die willen eigenlijk niets. Zeker geen molens die in het zicht zijn.

Een van hen had de indruk dat er al veel is uitgewerkt, op schrift is gesteld, maar niet wordt gedeeld. Dus valt er nog invloed uit te oefenen?

Wind – als het dan toch moet – langs grote infrastructuur: A12 en Amsterdam-Rijn kanaal.

Bij windmolens vragen over normering rond afstand. Is 400 m een hard criterium? Worden er in Duitsland niet veel grotere afstanden aangehouden? Molens dus liefst zo ver mogelijk weg van bebouwing. De plaatsing van molens en het afwegen van de vele criteria daarbij wordt het lastigste punt in het gehele traject.

Ook hier weinig concrete suggesties voor de criteria.

Sessie 3.

- Amsterdam Rijnkanaal werd aantal keer genoemd als logische locaties voor windmolens
 - De afstand van 400m tot bebouwing werd aantal keer genoemd als te weinig. Suggestie was om te kijken naar verhouding hoogte-afstand, net als in Denemarken.
 - Inpassing van zonnevelden is belangrijk, ze moeten zo min mogelijk zichtbaar zijn.
 - Het moet duidelijk zijn hoeveel energie we gaan gebruiken, anders werken we naar het verkeerde doel toe.
 - Aandacht voor vogels en andere dieren met het oog op zonnevelden en windmolens en wat de gevolgen voor de dieren zijn.
 - windmolens zijn een groot subsidiecircus. Nadat de subsidie is opgestreken worden ze afgebroken en ergens anders weer opgebouwd om nog een keer subsidie op te leveren.
 - Opsplitsen in criteria
1. Criteria en randvoorwaarden voor ontwerp en leefomgeving (omgevingsvoorwaarden en locatie keuzes)
 2. Criteria voor de exploitant (proces & deelname)

Sessie 4.

Paar opmerkingen van mij zelf wat betreft de huidige set randvoorwaarden:

1. Criterium 1 over "gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten" gooit allerlei verschillende aspecten op één hoop. Bovendien zal een zonneveld nooit in een beschermd dorpsgezicht geplaatst worden.
2. Aspect van netaansluiting is minder relevant voor bewoners, alleen relevant voor business case. Weglaten?
3. Windmolens criterium 4: "We voorkomen dat een windmolen tussen dorpskernen komt te staan". Wat betekent "tussen dorpskernen"? Mag er geen windturbine tussen Odijk en Werkhoven staan? Of bedoelt men "geen plaatsing in een dorpskern"?

1^e Sessie: 10-12-2020, 19.00-20.00

Drie externe deelnemers: 1x Wijk bij Duurstede , 1x Odijk, 1x Schalkwijk (nergiecoöperatie)

Eerste gesprekspunt: hoe wordt er opgeruimd na beëindiging van project, alle installaties weg? Hoe ga je om met groenelementen na afloop, verwijderen of handhaven?

Verder was er wens om eerst alle daken te vullen en dan pas zonnevelden of wind te plaatsen.

Vervolgens wilde men liever zonnevelden dan windturbines, zonnevelden wel groen aankleden zodat ze niet in zicht staan.

Probeer landschappelijke kwaliteiten zoveel mogelijk te bewaren, daarom misschien toch beter clustering van zonnevelden. Aandacht voor impact voor bewoners in zo'n cluster.

Bij wind zag men grote bezwaren vanwege geluid, schade voor vogels en slagschaduw

Vanuit energievoerders Schalkwijk: sterk pleidooi voor lokaal eigenaarschap zodat baten ook voor lokale gemeenschap beschikbaar komen.

Ook was er voorkeur om in KRS niet meer op te wekken dan nodig voor eigen gebruik.

2e Sessie: 10-12-2020, 20.15-21.15

Zes externe deelnemers: 5x Langbroek, 1x Wijk bD, 1x onbekend (later binnen gekomen)

- Veel discussie over besluitvormingsproces en tegenstand tegen komst van windturbines in gebied Langbroek.
- Vragen hoe het besluit over zon/wind tot stand was gekomen en waarom men daar niet eerder over geïnformeerd was.
- Gesprek over "zoekgebieden" en "denkrichtingen" is voor buitenstaander moeilijk te doorgronden om een heldere definitie van deze begrippen ontbreekt;
- Meer en betere communicatie over dit traject is noodzakelijk,
- Niet alleen bericht in Groentje, stuur ook een huis-aan-huis brief aan iedereen

Bij zonnevelden:

- aandacht voor kwaliteit ondergrond, is de bodemkwaliteit na afloop niet dramatisch verslechterd?

Bij wind:

- waarom hier minder criteria dan bij zonnevelden
- waarom geen criterium over plaatsing in stiltegebieden en natuurgebieden

Algemeen: vermijd de randen van de Kromme Rijn bij plaatsing zon/wind.

Avond Maandag 14 december

1^e ronde 53 deelnemers (-13 mensen van gemeente) = 40

2^e ronde 61 deelnemers (-13) = 48

totaal 88 deelnemers

Online gesprek met bewoners over zon en wind (14-12-2020)

Sessie 1.

Verslag gespreksavond 14 december 20.00-20.45, 1^e ronde

- 1) Eline Aronstein – inwoner Doorn
- 2) Joris van der Worp inwoner Houten
- 3) Francisca la Porte – eigenaar 5 ha natuurgebied bij Overlangbroek / Langbroekerwetering
- 4) Hans M.
- 5) Berend Musegaas – secretaris Maarn Maarsbergen Natuurlijk
- 6) Walter Roubos – agrariër Leersum
- 7) Jan Janssen –inwoner Odijk
- 8) Jeroen van der Hoeven
- 9) Henk Beemer – inwoner Werkhoven

De nummers verwijzen naar de persoon die het punt inbracht

5. Behoud natuur, biodiversiteit is een speerpunt van onze organisatie, maar ook duurzaamheid. Hoe verhoudt dit participatieproces zich tot het afwegingskader 'Energie in Landschap' van de Utrechtse Heuvelrug?
7. Windmolens zijn industrieel, het zijn fabrieken dus horen thuis op een industrieterrein.
6. Verschil tussen windmolens van 200 en van 20 meter. De kleine windmolens zijn onderbelicht. Daar zijn nog veel kansen. Zonnevelden leggen een groot beslag op de grond.
3. Windmolens niet in natuur, of op cultuurhistorische plekken. Niet goed voor de beeldkwaliteit. Rekening houden met beschermde vogels en vleermuizen.
9. Windmolens plaatsen waar al veel ander geluid is zoals langs snelwegen. Maar niet op stille plekken zoals het kanaal.
1. Liever kleine windmolens dan grote. Nog beter zijn radiale windmolens. Waar kan ik de plannen vinden?
2. Goede initiatieven, we moeten duurzaam worden. Dat vind ik persoonlijk ook belangrijk: duurzaam huis, waterstofauto. Ik vind dat jullie de randvoorwaarden positiever moeten formuleren. Niet alleen waar het niet mag, maar waar wel?
8. Behoud natuur en cultuurhistorische waarde! Zoals Langbroek. Waait het hier eigenlijk wel hard genoeg voor windmolens? Denk ook aan de problemen rond aansluiting op het net, plaatsing van verdeelstations, en overlast bij kabelwerkzaamheden.

Verslag gespreksavond 14 december 21.15-22.00, 2^e ronde

1. Ed Kronenburg – inwoner Langbroek / Langbroekerdijk
2. Sebastiaan – inwoner Houten
3. Martijn Kamermans – inwoner Houten, Houtense Wetering
4. Hans M.
5. Peter de Rooy – inwoner 't Gooy, Houten.

De nummers verwijzen naar de persoon die het punt inbracht

1. Deze persoon stelde meteen 5 vragen. Wat is de verhouding tussen lokaal en regionaal. De mix tussen zon en wind. Waar kan het niet? Natuur, cultuurhistorie, monumentale plekken. Van het gas af in 2050. Leren van best practices m.b.t. windprojecten en participatie door omwonenden. No-go plekken: natuur, Natura 2000. Beschermde dorpsgezicht. Cultuurhistorische plekken. En de afstand tot windmolens graag zo groot mogelijk.

3. Energie graag langs de snelweg. Geen zonnepanelen plaatsen op plekken waar mensen graag willen wonen. Zoals het Oosteromdijkje (Houten-oost).
5. Eens met vorige spreker. De mensen willen in Houten Oost wonen, daarom energie langs infra.
2. Tegen windmolens, want die zorgen voor vogelsterfte en insectensterfte. We moeten het milieu sparen. Windmolens kosten te veel grondstoffen en leiden tot schade aan de biodiversiteit.

t.a.v. punt 9 zonnevelden: plaats zonnevelden niet op plaatsen die in aanmerking komen voor woningbouw én niet binnen 100 meter.

Sessie 2.

Eerste ronde

Aantal deelnemers: 9 (dominante aanwezigen: de heren Joustra en De Geus uit Wijk bij Duurstede).

Nieuwe formuleringen en/of nieuwe criteria/randvoorwaarden:

- Voorwaarde 6: De exploitant zorgt er na ontmanteling voor dat de grond weer bruikbaar is voor andere bestemmingen. Voor de financiering van de ontmanteling stelt de exploitant een fonds.
- Nieuw criterium: Plaats windmolens bij het gemeentehuis.
- Criterium 3 windmolens: De afstand van een windmolen tot woningen Bedraagt minimaal 10 keer de ashoogte.
- Criterium 1 windmolens: De afstand van een windmolen tot gebieden met cultuurhistorie, archeologie en Rijksmonumenten bedraagt minimaal 10 keer de ashoogte. Voor de definitie van deze gebieden hanteren we de kaart uit het paraplubestemmingsplan van Wijk bij Duurstede.
- Criterium 5 zonnevelden: We plaatsen zonnevelden zoveel als mogelijk langs snelwegen, provinciale wegen, kanalen en spoorlijnen.
- Nieuw criterium wind: We voorkomen plaatsing van windmolens in natuurgebieden en stiltegebieden.
- Criterium 4 windmolens: We voorkomen dat een dorpskern tussen windmolens komt te staan. (Overigens wilde dhr. Joustra de originele formulering overeind houden.)

Aandachtspunten/opmerkingen:

- Voor kleine windmolens moeten ook regels opgesteld worden, vergelijkbaar met die voor grote windmolens.
- Importeer energie in plaats van hier opwekken.
- Kijk ook naar andere energiebronnen zoals biovergisting.

Tweede ronde

Aantal deelnemers: 10 (dominante aanwezige: landschapsexpert Walter Jaaltink).

Nieuwe formuleringen en/of nieuwe criteria/randvoorwaarden:

- Criterium 1 zonnevelden en windmolens: We voorkomen plaatsing van zonnevelden/windmolens in monumentenbiotopen (dit zijn gebieden met cultuurhistorie, archeologie, Rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten met een straal van 500 meter daaromheen).
- Nieuwe voorwaarde zonnevelden: Zonnevelden op een landgoed zijn op kleine schaal toegestaan ten behoeve van de instandhouding van het landgoed. Het zonneveld moet passen bij de schaal van het landschap en zowel zomer als winter onttrokken zijn aan het zicht.
- Criterium 3 windmolens: De afstand van een windmolen tot woningen bedraagt minimaal 10 keer de ashoogte.
- Nieuw criterium windmolens: Windmolens worden zoveel mogelijk bij elkaar geconcentreerd.
- Criterium 9 zonnevelden: We plaatsen zonnevelden op een minimale afstand van 500 meter van een dorpskern.

- Criterium 8 zonnevelden: Zonnevelden moet aan het zicht onttrokken worden (zomer en winter) door een goede landschappelijke inpassing en/of groene afzetting.
- Nieuw criterium windmolens: We voorkomen plaatsing van windmolens in natuurgebieden en stiltegebieden en een straal van 500 meter daaromheen.
- Nieuwe voorwaarde zonnevelden: In open gebieden (zoals de polders op het Eiland van Schalkwijk) worden zonnepanelen zo laag mogelijk (max. 1,5 meter) geplaatst om het open uitzicht niet te verstoren. In meer besloten gebieden (zoals landgoederen) kan de opstelling iets hoger zijn, maar moet deze wel door inpassing volledig aan het zicht onttrokken worden.

Aandachtspunten/opmerkingen:

- Is er aandacht voor de cumulatie van het geluid van meerdere windmolens?
- Stel regels aan het laagfrequente geluid van windmolens en vertaal dit in minimale afstanden (zie ook item/artikel EenVandaag).
- Betrek de intensiteit waarmee een gebied gebruikt wordt (bijvoorbeeld aantal recreanten) bij de selectie van gebieden.
- Houd ruimte voor landbouw.

Sessie 3.

1^e sessie

10 deelnemers naast Martijn en Pieter.

Er werd goed naar elkaar geluisterd. Bijna iedereen heeft inbreng gehad.

Veel kritiek op de vragenlijst. Zorgen over kwaliteit participatie mede hierdoor.

Opmerkingen rond criteria

1. Hoge kwaliteit landbouwgrond niet gebruiken voor zonnevelden
2. 50% lokaal eigendom harde voorwaarde
3. gemeente moet regie voeren
4. maak een aantal plekken waar opwek wordt geconcentreerd, maar niet alles op één plek
5. let op in stand houden cultuurhistorische waarde
6. Hollandse Waterlinie is niet zo belangrijk, daar is best veel mogelijk. Coulisselandschap en zichtlijnen op de Lekdijk is belangrijker dan dat gegeven.
7. Afstand tot windmolens va bewoning veel verder dan 400 m. Voorkom overlast en let op gezondheid inwoners.
8. Zonnevelden maken ook geluid door koeling van de transformatorhuisjes. Dus let op afstand tot woningen.
9. Voorkeur voor plaatsen molens langs snelwegen en het spoor.
10. Haag om zonnevelden, net als om fruitpercelen. Dus uit het zicht daar waar het kan.
11. Zorg dat grond onder panelen goed blijft, zodat het na 15 jaar weer gebruikt kan worden.

2^e sessie

9 deelnemers. Vrij veel jongere personen. Dat is fijn.

Heilig geloof in kernenergie bij deze jonge groep. Daardoor ter discussie stellen van de uitgangspunten van de avond: alleen kijken naar zon en wind op land.

Opmerkingen rond criteria

1. Veel zorgen over wind. Met name overlast en gezondheidsrisico's. Duitsland gaat richting 10 x de hoogte als afstand. Dan wordt het minimaal 2 km bij grote molens. Waarom niet in Nederland en wat betekent dat dan voor onze regio?

2. Zon op land is bespreekbaar voor velen. Let wel goed op landschappelijke inpassing, zodat het niet teveel horizonvervuiling geeft.
3. Waarom gaat het niet snel genoeg met zon op dak. Gemeente zou hier voor meer sturend in moeten zijn. Eigenaren van bedrijfsmatige panden er min of meer toe verplichten op panelen op hun dak te leggen. Huiseigenaren nog meer stimuleren om zonnepanelen op hun woningen te leggen.
4. Criteria voor ontmanteling van zonnevelden moeten strakker. Fonds oprichten daarvoor en jaarlijks storten. dat inzichtelijk maken tijdens vergunningsfase. Ook veel concreter zijn met criteria van kwaliteit van de grond na 15 jaar panelen. Hoe is deze voorafgaand en hoe moet die na afloop zijn.
5. Biodiversiteit vergroten als een van de belangrijke doelstellingen bij grootschalige opwek. Dit concretiseren.
6. Lokaal eigendom is belangrijk. Daar moeten we voor gaan, zodat lusten en lasten eerlijk verdeeld worden.

Sessie 4.

Groep 1:

Gezondheid is belangrijk (hoge en lage tonen bij windturbines).

Overleg van tevoren met bewoners.

Plaats de turbines waar de hoogste productie is.

Plaats aan de noordzijde van bebouwing (voorkoming slagschaduw).

Begroeiing rond zonnevelden (zet ze buiten beeld). Andere zeggen: juist niet. Laat zien dat we duurzaam bezig zijn.

Alles zo ver mogelijk van de bebouwde omgeving.

Groep 2:

Informatie geven over geluid turbines (berichten TV alarmerend, andere zeggen geen probleem).

Informatie transparanter.

De informatievoorziening kan nog echt beter, evenals het enigszins verminderen van de sturing in enquêtes

Ruimtelijke randvoorwaarden opstellen voor gehele gebied. Dan pas kiezen waar zaken komen

Andere delen van Nederland betalen voor het plaatsen van onze turbines (andere versie van: not in my backyard)

Sessie 5.

Hoe verhoudt bestaand zonneveldenbeleid zich tot dit proces? Bijv afwegingskader Utrechtse Heuvelrug

- Verhouding opwek windmolen vs zonneweide: 1 molen = ca 16 ha zon

- Wat is het effect van zonneveld op de bodemkwaliteit?

- Opwek zoveel mogelijk in de buurt van grote verbruikers realiseren

- Wat als het niet waait en er geen zon is, waar komt dan de stroom vandaan als je alles zet op zon en wind?

- Kies die plekken voor zon en wind die zo min mogelijk storend/schadelijk zijn voor het landschapsbeeld, waar geluid en schaduw het minste overlast veroorzaken

- Langbroekerweteringgebied is een uniek gebied met hoge cultuurhistorische waarde zonder hoge obstakels, dat moeten we koesteren en zo houden
- Voorkom verrommeling van het landgoederen-landschap
- Eerst de daken vol en dan pas de weilanden en akkers
- Wat betekent 'geen windmolens tussen de dorpskernen'? Dat is onduidelijk en lijkt onuitvoerbaar
- Afstand tot woningen moet meer zijn dan 400 m, in buitenland is het vaak 10 x de tiphoogte, dat zou hier ook moeten
- Waarom geen zonnevelden in het stiltegebied, en wind evt wel?
- Bij voorkeur zon en wind zoveel mogelijk langs de snelwegen. Daar is ruimte zat.

Waarom gebeurt dat niet?

- Betekent 50% delen in de opbrengst voor de omgeving ook 50% delen in het verlies?
- Grond geschikt houden voor 'andere bestemming' klopt altijd, beter is voor 'oorspronkelijke bestemming'. Inclusief een bankgarantie vragen
- Circulariteit goed borgen in de opruimplicht, ook de fundering moet er weer uit
- Zorg voor zoveel mogelijk clustering van windmolens en zonneweiden, aansluiten op bestaande, niet her en der versnipperd in het landschap. Ook buiten de grenzen van de regio kijken daarbij.
- Waarom wordt in Wijk bij Duurstede zowel ingezet op erfmolens als op grote windmolens?
- Communicatie over het brede onderwerp van de energietransitie kan veel beter, daar is nog veel op te winnen
- Voor boeren die willen extensiveren/kringloop landbouwen (en dus meer grond nodig hebben voor dezelfde productie) zorgt de energiewinning voor een prijsopdrijvend effect van de grond. Dat betekent dat de gewenste ontwikkeling niet plaats kan vinden.
- Is er een weging/onderlinge prioritering tussen de randvoorwaarden? Zo ja, welke?
- Hoe zorgen we ervoor dat de opwek van duurzame energie geen datacenters en andere energielurpers aantrekt?

Bijlage 8

Lokaal eigenaarschap - door coöperatief ondernemen

‘Lokaal eigendom’ in de zin van het Klimaatakkoord is de mogelijkheid voor alle inwoners van een gemeente en alle lokale ondernemers om gezamenlijk mede-eigenaar te worden van productie-installaties voor duurzame energie. Bijvoorbeeld een zonnenveld of windturbines. Vanaf het begin, zodat zij tevens betrokken worden bij de planvorming, dus ook mede-eigenaarschap in het proces om te komen tot deze installaties. En daarna risicodragend in de initiatief-, realisatie en exploitatiefase. Op tal van plaatsen in Nederland gebeurt dit in de vorm van lokale energiecoöperaties. Een coöperatie is een ‘vereniging gecombineerd met een bedrijf’. Je kunt er als inwoner of ondernemer lid van worden en op die manier meedenken en meewerken aan de energietransitie in jouw directe omgeving. Zo zorgen we ervoor dat de lasten én de lusten van de energietransitie eerlijk verdeeld worden.

Coöperatief ondernemen leidt op twee vlakken tot succes: draagvlak en een financieel vliegwieleffect.

Lokale verankering

‘Lokaal eigenaarschap’ in de vorm van coöperatief ondernemen past in het streven, een zo breed en zo groot mogelijke groep inwoners en belanghebbenden te betrekken bij projecten voor grootschalige energie-opwek. Coöperaties zijn lokaal verankerde inwonersinitiatieven. Ze stimuleren en organiseren betrokkenheid en inwonersparticipatie en zorgen zo voor draagvlak.

Leden praten mee

Een coöperatie geeft stem aan inwoners. Je kunt lid worden van de coöperatie om inspraak te hebben. Alle leden van de coöperatie samen vormen de Algemene Ledenvergadering (de ALV). Dat is het hoogste orgaan in de coöperatie. De ALV stelt het beleid vast van de coöperatie voor deelname in zon- of windprojecten. Dat beleid richt zich in de regel op maximalisatie van het rendement voor de lokale samenleving en niet op winstmaximalisatie voor degenen die investeren.

Leden kunnen financieel participeren

Je kunt als lid van de coöperatie mee-investeren in zon- en windprojecten van de coöperatie maar het is niet verplicht. Andersom wel: wie wil mee-investeren moet lid worden. Voor je stemrecht maakt het niet uit: ieder lid heeft één stem, ongeacht hoeveel je inlegt. Mee-investeren betekent: geld uitlenen dat je in termijnen krijgt terugbetaald, en waarvoor je een redelijke rente ontvangt. Door de grens voor de minimuminleg niet al te hoog te stellen kunnen ook mensen met een smalle beurs meedoen en profiteren van het rendement.

Inwoners en bedrijven krijgen via hun coöperatie zeggenschap over - en de mogelijkheid om financieel deel te nemen aan de duurzame energieprojecten in hun eigen omgeving. In de coöperatie denken ze mee, beslissen ze mee en profiteren ze mee als mede-eigenaar.

Vliegwieleffect

Lokaal eigenaarschap via een coöperatie heeft een vliegwieleffect: het inwonersinitiatief maakt nieuwe en andere initiatieven financieel mogelijk.

De financiële opbrengsten uit de exploitatie van productie-installaties vallen in de coöperatie. De leden beslissen in de ALV wat er met het rendement gedaan wordt. Een deel daarvan wordt gebruikt om het geleende geld af te lossen en de rente te betalen. Wat er overblijft is ‘winst voor de coöperatie’. Met goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering kan die worden gebruikt om te herinvesteren in de energietransitie. Bijvoorbeeld in volgende productie-installaties van de coöperatie.

En ook in andere activiteiten die bijdragen aan duurzame leefbaarheid in de eigen gemeenschap, maar waarvoor anders geen geld zou zijn, of die alleen tijdelijk via gemeentesubsidie kunnen worden betaald. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van een Omgevingsfonds.

Omgevingsfonds

Afgesproken kan worden dat de eigenaren een deel van de opbrengsten uit de exploitatie van productie-installaties afdragen aan een Omgevingsfonds. Stel dat een commerciële initiatiefnemer en de

energiecoöperatie samen eigenaar zijn van een project van twee windturbines, dan storten ze ieder een gelijk bedrag in het Omgevingsfonds. Het Omgevingsfonds steunt andere duurzaamheidsinitiatieven en maatschappelijke doelen in de buurt, zoals de wijkvereniging of sportvereniging. Uiteraard binnen de doelstellingen die het Omgevingsfonds bij oprichting meekrijgt.

Een voorbeeld van een succesvolle coöperatie van inwoners en lokale bedrijven is de [Burgerwindcoöperatie West-Betuwe](#). Die gebruikt de winst om meerwaarde voor de omgeving creëren. Bijvoorbeeld een beplantingsplan, breedband internet in het buitengebied, asbestsanering, zonnenvelden. Leden kunnen, naast de besteding van de winst van de coöperatie ook nog 1% van hun rendement afstaan aan een lokale sportvereniging (als deze meedoet). De burgerwindcoöperatie verdubbelt deze inleg om samen een gezonde regio te stimuleren.

Omwonendenregeling

Bij elk grootschalig zon- en windproject hoort een omwonendenregeling. Ongeacht of een coöperatie mede-eigenaar wordt behoren met direct omwonenden afspraken te worden gemaakt over beperking van de overlast. Ook kan worden afgesproken dat omwonenden een financieel voordeel ontvangen uit het zon- of windproject. Wat onder direct omwonenden moet worden verstaan moet uit de gemeentelijke regels blijken.

Vergoedingen voor omwonenden moeten per project worden bepaald. Voorbeelden van vergoedingen zijn geld voor verduurzaming van de woning, korting op groene stroom, of een speciale aanbieding voor aanschaf van zonnepanelen.

Voor windprojecten bestaat er daarnaast nog de gesocialiseerde grondvergoeding. Die is voor grondeigenaren aanpalend aan het perceel waarop de windturbine komt te staan. Zij hebben immers direct te maken met de turbines, maar geen recht op pacht. Gesocialiseerde grondvergoedingen zijn een belangrijk instrument om de baten van een windproject over een bredere groep betrokkenen te verdelen.

Open toetreding als belangrijke voorwaarde

Randvoorwaarden voor lokaal eigenaarschap zijn:

- Coöperatieve vereniging als rechtsvorm
- Lidmaatschap staat open voor iedereen. Er zijn geen onredelijke toetredingsdrempels (bijvoorbeeld in de vorm van veel entreegeld of een hoge contributie)
- Elk lid heeft een gelijke stem
- De coöperatie moet voldoen aan de lidmaatschapsvoorwaarden van de koepelcoöperatie Energie van Utrecht. Dat betekent:
 - o Doelstelling van de coöperatie passend bij de energietransitie die we gezamenlijk als maatschappelijke opgave hebben
 - o Onderschrijven van de principes uit het Charter van verenigingen en coöperaties van burgers voor hernieuwbare energie in Nederland

De essentie van coöperatief ondernemen

‘Lokaal eigendom’ betekent dus: eigenaarschap van en voor de lokale samenleving door coöperatief te ondernemen. Niet gericht op winstmaximalisatie voor de leden maar op maximaal rendement voor de samenleving. Zo krijgen inwoners en lokale bedrijven naast de lasten óók de lusten van de energietransitie!